UBU REGE

[DISCURS
ROSTIT
CU PRILEJUL
PRIMEI
REPREZENTAŢII
A PIESEI
UBU
REGE,
LA TEATRUL
L'OEUVRE,
LA 10 DEGEMBRir
1896.]

REGE
DISCURS ROSTIT LA PRIMA REPREZENTAŢIE

UBU
A«NELOE*
airame
ridicoli
rabe
10
REGE
DISCURS ROSTIT LA PRIMA REPREZENTAŢIE
văzut pîntecul lui Ubu greu de mai multe satirice simboluri decît a putut îi umflat în seara asta.
Swedenborgianul dr. Mises a comparat în mod strălucit operele rudimentare cu cele perfecte şi fiinţele embrionare cu cele complete, prin faptul că la cele dinţii lipsesc toate accidentele, protuberantele şi calităţile, ceea ce le lasă forma sferică sau aproape, cum sunt ovulul şi domnul Ubu, şi că la celelalte se adaugă atîtea detalii care le fac personale, încît au la fel formă de sferă, în virtutea acestei axiome: corpul cel mai neted este cel care prezintă cel mai mare număr de asperităţi. De aceea sunteţi liberi să vedeţi în domnul Ubu cîte multiple aluzii poftiţi sau un simplu muţunache, caricatura făcută de-un gimna-zist unuia dintre profesorii lui care personifica pentru el tot grotescul de pe lume. Acest aspect are să vă fie oferit astăzi de Teatrul l'Oeuvre. Gîţiva actori s-au învoit să devină pentru două seri impersonali şi să joace închişi într-o mască, pentru a figura cu exactitate omul interior şi sufletul marilor marionete pe care le veţi vedea. Piesa fiind montată în grabă şi mai ales cu bunăvoinţă, Ubu n-a avut cînd să-şi capete masca veritabilă, de altfel foarte incomodă la purtat, iar colegii lui vor îi, ca şi el, ornaţi mai degrabă cu aproximaţii. Era foarte important să fi avut, ca să îim pe de-a-ntregul marionete, o muzică de bîlci, şi orchestraţia era împărţită între alămuri, gonguri şi trompete marine, pe care n-am avut vreme să le procurăm. Să nu îim prea supăraţi pe Teatrul l'Oeuvre: ţineam mai cu seamă ca Ubu să îie întrupat de supleţea talentului d-lui Gemier[1], şi numai astăzi şi mîine sunt singurele seri în care dl. Ginisty[2] şi interpretarea lui

inspiraţie parnasiană; *Aurelien Scholl* (1833—1902'), prolific scriitor şi gazetar francez, vestit pentru verva lui; *Jean Lorrain,* pseudonimul lui *Paul Duval* (1856 — 1906), autor de romane naturaliste de moravuri, un fel de studii ale nevrozelor şi ale perversităţilor; a debutat ca pictor, apoi s-a consacrat poeziei de tip simbolist, publicisticii pamfletare, cronicii dramatice (în ziarul *VEcho de Paris,* sub pseudonimul *Retif de la Bretonne)* şi teatrului. Jarry face aluzie la comedia în patru acte în versuri *Yanthis,* jucată la Teatrul Odeon, la 10 februarie 1894, şi la basmul într-un act, în versuri, *Brocelianda,* reprezentat pe scena teatrului l'Oeuvre, la 7 ianuarie 1896. Poreclit în *Almanah pe 1899,* la capitolul *Literatură şi arte,* sub titlul *Festivitatea automobilă, „cel care-i îndărătnic"* (aluzie la pseudonimul *„retif"* — îndărătnic); *Henry Baue'r,* titularul cronicii dramatice a ziarului *Vtâcho de Paris,* primul semnatar al unei cronici elogioase la *Ubu rege.*

[1] *Firmin Gemier* (1869 — 1933), a debutat ca actor în teatre periferice, a creat un neuitat Ubu, a condus printre altele Teatrul Odeon. Era promotor al unui teatru popular; a fost poreclit de Jarry, în *Almanahul pe 1899, „cel care burdihan[1]'.*

[2] *Paul Ginisty* scriitor francez minor, autor de poezii şi de romane, dramaturg de

gf.

JARRY
UBU

Villiers de l'Isle-Adam[1] sunt în măsură să ni-l pună la dispoziţie. Vă vom înfăţişa trei acte care sunt la-nălţime şi două care sunt şi ele la-nălţime datorită ■cîtorva tăieturi. Am făcut toate tăieturile care-au fost pe gustul actorilor (chiar şi cîteva pasaje indispensabile sensului piesei) şi am menţinut pentru ei scene pe care cu dragă inimă le-aş fi suprimat. Căci, oricît de marionete am vrea să fim, n-am atîrnat fiecare personaj de-un fir, ceea ce-ar fi fost,.dacă nu absurd, cel puţin pentru noi destul de complicat, şi prin urmare n-am fi fost siguri de ansamblul scenelor de massă, cîtă vreme la Guignol[2] un mănunchi de minere şi de fire comandă o armată întreagă. Aşteptaţi-vă să vedeţi personaje importante, ca dl. Ubu şi Ţarul, obligate să se fîţîie între patru ochi pe cai de carton (pe care ne-ana petrecut noaptea ca să-i pictăm), numai ca să umple scena. Primele trei acte cel puţin şi ultimele scene vor fi jucate-n întregime aşa cum au fost scrise. Vom avea de altfel un decor cu desăvîrşire exact, căci, aşa cum există un procedeu facil ca să situezi o piesă în Eternitate, adică să pui de pildă să se tragă, în anul o mie şi nu ştiu cît focuri de revolver, veţi vedea uşi deschi-^;îndu-se în cîmpii de zăpadă sub un cer albastru, şemineuri (împodobite cu pendule) despicîndu-se ca să slujească de uşi, şi palmieri înverzind la capul paturilor ca să-i pască micuţii elefanţi cocoţaţi pe etajere.

în legătură cu orchestra noastră care lipseşte, nu veţi regreta decît intensitatea şi timbrul, felurite piane şi timbale executînd temele lui Ubu în culise. Cît despre acţiunea care va începe ea se desfăşoară în Polonia, adică Nicăieri.

duzină, într-o perioadă codirector (împreună cu Antoine) al Teatrului Odeon, începînd din 1896.

[1] *Jean-Marie-Mathias-Philippe-Auguste de Villiers de l'Isle-Adam* (1838 — 1889), rafinat scriitor francez, poet *(Primele poezii* — 1859),prozator *(Axei* — 1872, *Poveşti crude* — 1883, *Eva viitoare* — 1886 etc.) şi dramaturg *(Ellen* — 1865, *Morgane* — 1866 şi *Revoltă* — 1870).

[2] *Guignol,* personaj specific al repertoriului păpuşăresc — figurînd iniţial alături de companionul său Gnafron, muncitorul lyonez, mătăsarul care lucrează în ţesătorii — vorbeşte în dialectul local, e plin de vervă şi de voie bună, e amator de chefuri şi de şotii, *e* cam puşlama şi flecar, cu alte cuvinte, întruneşte calităţile populare, universal valabile, ale păpuşii sau ale marionetei teatrului comic de bîlci. Tip local lyonez, apărut la finele secolului al XVIII-lea, Guignol este primit şi apreciat în capitala Franţei abia spre sfîrşitul secolului al XlX-lea, unde un teatru păpuşăresc parizian arborează acest nume, devenit mai tîrziu sinonim cu spectacol grotesc, interpretat îndeobşte de marionete.

REGi,
TEXTUL PREZENTĂRII DIN PROGRAM

UBU REGE
TEXTUL
[PREZENTĂRII
DIN
PROGRAMUL
DE
SALĂ]

4

«%

UBU

DUPĂ[1] UN PRELUDIU DE ORCHESTRĂ, cu prea multe alărruri ca să nu pară cel puţin o fanfară şi care este exact ceea ce nemţii numesc o „muzică militară", cortina dezvăluie un decor care-ar vrea să reprezinte Nicăieri — cu pomi la capul paturilor, cu zăpadă albă sub un cer albastru de tot — în aceeaşi măsură în care acţiunea se petrece în Polonia, ţară destul de legendară şi de dezmembrată

[1] Text apărut în programul de sală editat de revista *„La Critique"* pentru Teatrul l'Oeuvre cu prilejul aceleiaşi prime reprezentaţii de la 10 decembrie 1896.

REGE

TEXTUL PREZENTĂRII DIN PROGRAM

ca să poată fi acest Nicăieri, sau, măcar — potrivit unei verosimile etimologii franco-greceşti — un foarte îndepărtat undeva interogativ. Tîrziu mult după scrierea piesei, ne-am dat seama că în timpii arhaici, în ţara unde primul rege a fost Pyast, ins rustic, trăise un anume Rogatka sau Henri-cu-burta-rriare, succesor al unui rege Venceslav şi-al celor trei fii ai sus-zisului (Boleslav şi Ladislav, al treilea nefiind Blegoslav); şi că acest Venceslav} „sau un altul, a fost poreclit Beţivanul. Nu ni se pare onorabil să construim piese istorice.

Nicăieri este pretutindeni şi, în primul rînd, ţara unde te afli. De asta vorbeşte Ubu franţuzeşte. Dar feluritele lui cusururi nu sunt cîtuşi de puţin numai 4efecte franţuzeşti — înlesnite de căpitanul Bordură, care vorbeşte englezeşte, de regina Rozamunda, care bălmăjeşte ca brînzarii[1] din Cântai, şi de mulţimea poloneză, cu moace fornăitoare şi îmbrăcată în gri. Dacă se pot desluşi tot felul de satire, scena îi scuteşte pe interpreţi de responsabilitate. Domnul Ubu este o fiinţă josnică, de asta ne seamănă (în partea de jos) tuturor, li asasinează pe regele Poloniei (unora, dacă-l loveşti pe tiran, asasinatul le apare justificat, căci e o aparenţă de act de justiţie), apoi, fiind rege, îi masacrează pe nobili, pe urmă pe funcţionari, pe urmă pe ţărani. Şi aşa, omorînd toată lumea, a curăţat desigur şi cîţiva vinovaţi, şi se arată om moral şi normal. Finalmente, la fel ca un anarhist, îşi execută singur sentinţele, îi sfîrtecă pe oameni, fiindcă aşa-i place şi-i roagă pe soldaţii ruşi să nu tragă spre el, fiindcă nu-i place. E, într-o măsură, copil teribil şi nimeni nu-l contrazice cîtă vreme nu se-atinge de Ţar, care e ceea ce respectăm cu toţii. Ţarul face dreptate, îi confiscă tronul de care-a abuzat, îl reînscăunează pe Blegoslav (avea vreun rost?) şi-l izgoneşte pe domnul Ubu din Polonia, împreună cu cele trei părţi ale puterii sale, rezumate în acest cuvînt: „Cornuburţii"[2] (puterea poftelor inferioare).

Ubu vorbeşte deseori despre trei lucruri, totdeauna paralele în mintea lui: *fizica* — natura comparată cu arta, un minimum de comprehensiune opus unui maximum de cerebralitate, realitatea consimţămîntului universal opusă halu-

[1] In original: *„qui charabie du* wu-m»
ţăranilor din departamentul Cântai din Auvergne", celebru pentru brînzeturile sale.

[2] „Cornegidouille", înjurătură favorită a lui dom' Ubu; în argot, „gi
V\t-IT*/^ iV* rin"
burdihan"
Cântai" -- „care vorbeşte în jargonul *(le charabia)*
entru brînzeturile sale.
.gidouille" — „burtă,

cinaţiei inteligentului, don Juan — lui Platon, viaţa — gîndirii, scepticismul — credinţei, medicina — alchimiei, armata — duelului; şi, paralel, *phynansa,.* care reprezintă onorurile în faţa mulţumirii de sine numai pentru sine însuşi,, cutare producători de literatură — potrivit prejudecăţii numărului — universali, faţă-n faţă cu înţelegerea inteligenţilor; şi, paralel, *Căcartul.* E de prisos poate să-l izgoneşti pe domnul Ubu din Polonia, care este, cum am mai spus, Nicăieri, căci, dacă la-nceput se poate complace în cine ştie ce artistă inacţiune — precum „să aprindă focul aşteptînd să i se-aducă lemnele" şi să comande echipaje făcînd *yachting* pe Baltica — sfîrşeşte prin a ajunge să fie numit magistru al Finanţelor la Paris.

Nu era deloc totuna în această ţară Departe-Undeva, în care — în faţa feţelor de carton ale actorilor, înzestraţi cu atît talent încît să se-ncumete a fi impersonali — un public alcătuit din cîţiva inteligenţi s-a consimţit, pentru cîteva ceasuri, polonez.

ALFRED JARRY

UBU REGE

DRAMĂ
ÎN
CINCI ACTE
ÎN
PROZĂ,
REPRODUSĂ
ÎN
ÎNTREGIME
AŞA
CUM
A FOST
JUCATĂ
DE
MARIONETE
LA
TEATRUL
PHYNANSELOR
ÎN 1888
[ŞI LA
TEATRUL
L'OEUVRE,
LA 10 DECEMBRIE
1896,
CU MUZICA
LUI
CLAUDE
TERRASSE]

l'fichaude-Samt-Germam ^
56,

DEDICAŢIE

Această
carte[1]
este
dedicată
lui
MARCEL

SCHWOB
Atunce dar
Dom' Ubu
cletinatu-şi-au para,
drept carele
fu numit
de către angli
Shakespeare,
şi remas-au de la dinsul
subt acest nume
o samă
de frumoase tragodii
in scrisurâ puse.
Textul din ediţia princeps *(Mercure de France,* 11 iunie 1896). în ediţia autorului (manuscris autograf— *Mercure de France,* 13 octombrie 1897): *Această piesă...* în ediţia apărută la *Revue Blanche,* 1900: *Această dramă...*
19
JARRY
UBU
COMPONENŢA ORCHESTREI[1]
Oboaie
Fluiere
Fagot mic Triplu fagot
Goarne Corni verzi
Bombardoane Tobă
Tilinci
Tubă Fluier dublu
Piscoaie
Flaute
Fagot mare Trompete mici negre Trîmbiţe albe acute
Surle Tromboane
Zurnale Cimpoaie
Talgere Darabană Orgă
Apărută numai în ediţia autorului (1897).
20
REGE
PERSONAJELE
PERSONAJELE
MIHAIL FEDEROVICI.
NOBILI.
MAGISTRAŢI.
[UMBRELE STRĂMOŞILOR][1].
CONSILIERI.
FINANCIARI.
SLUGOI DE LA PHYNANSE.
ŢĂRANI.
TOATĂ ARMATA RUSĂ.
TOATĂ ARMATA POLONEZĂ.
DOM' UBU. MADAM UBU. CĂPITANUL BORDURĂ. REGELE VENCESLAV. \ REGINA ROZAMUNDA.
BOLESLAV
LADISLAV ■ feciorii lor. BLEGOSLAV GENERALUL LASCY. STANISLAV LECZINSKI. IAN SOBIESKI. NICOLAI RENSKY. ŢARUL ALEXEI.
PULPANĂ] PAJURĂ J ţepeluşi.
VIPUŞCĂ
CONJURAŢI ŞI SOLDAŢI. POPOR.
[1] Personaje menţionate în distribuţie numai în ediţia din 1900.
21

GUARZI PENTRU MADAM UBU.
UN CĂPITAN.
URSUL.
CALUL PHYNANCIAR.
MAŞINA DE DESCREIERIS1T.
ECHIPAJUL.
COMANDANTUL.

REPERTORIUL COSTUMELOR[1]

DOM' UBU: Costum de haine *gris-fer,* cu un baston vîrît întotdeauna în **buzunarul** drept al surtucului, pălărie melon. Din actul al doilea, scena **a Ii-a** — coroană peste pălărie. Din actul al doilea, scena a Vi-a — **capul gol. Actul** al treilea, scena a Ii-a — coroană şi capă albă (în formă de **hlamidă regală). In** actul al treilea, scena a IV-a — manta uriaşă cu glugă, caschetă **de** voiaj

[1] A apărut în *„Cahiers du College de Pataphysique", („Caietele Colegiului de Patafizică"), m.* 3—4 (22 Haha, 78 e.p.), publicat de J.H. Sainmont, după un manuscris inedit.

cu urechi rabatabile; acelaşi act, scena a Vil-a — acelaşi costum, dar capul gol. în scena a VUI-a din acelaşi act — manta, cască, sabie la cingătoare, un cîrlig, foarfeci, un cuţit, acelaşi baston în buzunarul drept al surtucului. O butelcă bălăngănindu-se pe buci. în actul al patrulea, scena a V-a — manta şi caschetă; nici arme, nici baston. în scena corăbiei (actul al cincilea, ultima scenă) — o valiză în mînă.

MADAM UBU: Costum de portăreasă telăloaică. Boneţică roz ori pălărie cu flori şi cu pene; pe braţ — un coşuleţ sau o plasă. în scena festinului (actul întîi, scenele a Ii-a, a III-a, a IV-a şi a V-a) — un şorţ. începînd cu actul al doilea, scena a Vi-a — o hlamidă regală.

CĂPITANUL BORDURĂ: Costum de lăutar ungur, pe talie, roşu. Manta largă, sabie de paradă, cizme cu carîmb festonat, ceacău cu pene.

REGELE VENCESLAV: Hlamidă regală şi coroana pe care le va purta dom' Ubu după asasinarea monarhului.

REGINA ROZAMUNDA: Hlamida şi coroana pe care le va purta madam Ubu.

BOLESLAV, LADISLAV: Uniforme poloneze gri cu brandemburguri, pantaloni scurţi.

BLEGOSLAV: Bebeluş cu rochiţă şijcu scufiţă cu *[două cuvinte şterse].*

GENERALUL LASCY: Uniformă poloneză, bicorn cu pene albe şi sabie.

STANISLAV LECZINSKI: Costum polonez. Barbă albă.

IAN SOBIESKI, NICOLAI RENSKY: Costume poloneze.

ŢARUL sau ÎMPĂRATUL ALEXEI: Costum negru, centiron lat galben, stilet şi decoraţii, cizme înalte. Barbă colier — terifiantă. Căciulă *[cuvînt şters:* ascuţită] conică neagră.

ŢEPELUŞII: bărboşi foarte, cu ghebe blănite de culoarea rahartului; dacă nu se poate altfel, în verde sau în roşu; colante.

VIPUŞCĂ: *[cuvînt şters:* colant].

POPORUL: Costume poloneze.

MIHAIL FEDEROVICI[1]: *Idem.* Căciulă în loc de ceacău.

NOBILII: Costume poloneze, mantale tivite cu blană şi brodate.

MAGISTRAŢII: Robe negre, toci.

[1] în textul original, Frederovici, dintr-o evidentă greşeală în ms.

CONSILIERII, FINANCIARII: Robe negre, bonete de astrologi, ochelari, nasuri ascuţite.

SLUGOII DE LA PHYNANSE: Ţepeluşii. ŢĂRANII: Straie poloneze. ARMATA POLONEZĂ: In gri cu blănuri şi cu brandemburguri. Cel puţin trei inşi cu puşti. ARMATA RUSĂ: Doi cavalerişti: uniforme asemănătoare cu cele ale polonezilor,

dar verzi, cu căciuli. Capete de cai din carton. UN INFANTERIST RUS: Uniformă verde, cu căciulă. GUARZII PENTRU MADAM UBU: Uniforme poloneze, cu halebarde. UN CĂPITAN: Generalul Lascy. URSUL: Bordură îmbrăcat în urs. CALUL PHYNANCIAR: Cal de lemn pe rotiţe sau cap de cal din carton, conform
scenelor.
ECHIPAJUL: Doi marinari, în albastru, cu gulerele desfăcute etc. COMANDANTUL: Ofiţer de marină francez.

ACTUL ÎNTlI
Scena I
DOM' UBU, MADAM UBU.

DOM' UBU: Căcart!
MADAM UBU: Oh, dom'le Ubu, frumos îţi stă, mult-mojic te-arăţi a fire.
DOM' UBU: Cînd mi te-oi căsăpi-te-oi io, madam Ubu!
MADAM UBU: Nu pe mine, dom'le Ubu, pe altcineva ar trebui s-asasinezi.

DOM' UBU: Lumînaşterea mea verde, zău daca pricep ceva.
MADAM UBU: Cum aşa, dom'le Ubu, au eşti mulţămit cu soartea-ţi?
DOM' UBU: Lumînaşterea mea verde, căcart, madam, sigur că da, sînt mulţumit. Ce, puţin lucru e? Căpitan de dragoni, ofiţer de-ncredere al regelui Venceslav, decorat cu Ordinul Acvila Roşie-a Poloniei şi fost rege-al Ara-gonului, ce-ţi mai trebui'?
MADAM UBU: Poftim ! După ce-ai fost rege-al Aragonului te mulţumeşti să comanzi la parăzi un fleac de cincizeci de mardeiaşi înarmaţi cu tesace cînd ai putea să-ţi asiguri pe tărtăcuţă, după coroana Aragonului, succesiunea coroanei poloneze?
DOM' UBU: Of, madam Ubu, nimic nu pricep din ce spui.
MADAM UBU: Nătărău mai eşti!
DOM' UBU: Lumînaşterea mea verde, regele Venceslav e viu şi sănătos; şi chiar dacă, să presupunem, moare, n-are el regimente de copii?
MADAM UBU: Cine te opreşte să măcelăreşti toată familia şi să le iei locul?
DOM' UBU: A, madam Ubu, îmi aduci ofensă şi-acuşi am să-ţi fac de petrecanie.
MADAM UBU: Vai de capul tău, prăpăditule, dacă-mi faci de petrecanie, cine-are să-ţi mai cîrpească turul nădragilor?
DOM' UBU: Ei, aş! Şi ce dacă? N-am un tur ca toată lumea?
MADAM UBU: In locul tău aş umbla să-mi pun turul pe-un tron. Ai putea să-ţi augmentezi la nesfîrşit averile, să mănînci mereu cartaboş şi să ai trăsură la scară.
DOM' UBU: Dac-aş fi rege, mi-aş construi o glugă grozavă, precum aceea pe care-o aveam în Aragon şi pe care pungaşii ăia de spanioli mi-au şterpelit-o fără pic de pudoare.
MADAM UBU: Şi-ai mai putea să-ţi procuri o umbrelă şi-o gogeamite dulâma pînă-n călcîie.
DOM' UBU: Ah ! mă las dus în ispită ! Rahartu-n draci, dracii-n rahart, dacă-mi iese-n cale la umbră de codru verde, n-o să-i fie moale !
MADAM UBU: Aşa te vreau, dom'le Ubu, acu' eşti iar un adevărat bărbat!
DOM' UBU: Ba nu! Eu, căpitan de dragoni, să-l masacrez pe regele Poloniei! Mai bine mort!
MADAM UBU *(aparte):* Ptiu, rahart! *(Cuglas tare.)* Va să zică aşa, vrei să rămîi golan ca un şobolan, dom'le Ubu?

DOM' UBU: Paraipaştele lumînaşterii mele verzi, mai bine golan ca un şobolan
costeliv şi uman, decît bogătan ca un motan parşiv şi grăsan. MADAM UBU: Dar gluga? dar umbrela? dar gogeamite dulâma? DOM UBU: Dai Şi?
Pleacă trîntind uşa.
MADAM UBU *(singură):* Zît, rahart, s-a lăsat greu, dar, zîrt, rahart, cred că, totuşi, l-am cam urnit.

Mulţumită lui Dumnezeu şi mie, poate că-n opt zile s-ajung regina Poloniei.
Scena a Ii-a
reprezintă o cameră în casa lui dom' Ubu; o masă întinsă şi îmbelşugată. DOM' UBU, MADAM UBU.
MADAM UBU: Ei! invitaţii au cam întîrziat.
DOM' UBU: Da, lumînaşterea mea verde ! Crap de foame. Urîtă mai eşti astăzi, madam Ubu! Fiindcă avem musafiri? MADAM UBU *(dînd din umeri)*: Căcart! DOM' UBU *(înhăţînd un pui fript):* Na, mi-e foame. Am să muşc din pasărea asta. Cred că-i un pui. Nu-i rău.
MADAM UBU: Ce faci, nenorocitule? Ce-o să mai mănînce invitaţii? DOM' UBU: O să aibă şi-aşa prea destul. Nu mai pun gura pe nimic. Madam Ubu, uită-te pe fereastră să vezi dacă nu vin invitaţii. MADAM UBU *(ducîndu-se la fereastră):* Nu văd pe nimeni. *(între timp, dom' Ubu şterpeleşte o felie de pulpă de viţel.)* A, uite-l pe căpitanul Bordură şi pe ciracii lui. Ce mesteci acolo, dom' Ubu? DOM' UBU: Nimic: niţel viţel.
MADAM UBU: Aaah, viţelul! viţelul e! viţelule! A mîncat viţelul! Ajutor! DOM' UBU: Lumînaşterea lui verde, îţi scot ochii!
Se deschide uşa.

Scena a III-a
DOM' UBU, MADAM UBU, CĂPITANUL BORDURĂ Şl CIRACII LUI
MADAM UBU: Bonjur, domnilor, vă aşteptam cu nerăbdare. Luaţi loc. CĂPITANUL BORDURĂ: Bonjur, madam. Dar unde-i, oare, dom' Ubu? DOM' UBU: Uite-mă, uite-mă ! Mama ei de lumînaştere verde, că doar sînt destul de măricel. CĂPITANUL BORDURĂ: Bonjur, dom'le Ubu. Staţi jos, ciraci!
Se-aşază cu toţii.
DOM' UBU: Uf, cît p-aci să rup scaunu' !
■CĂPITANUL BORDURĂ: Ei, madam Ubu, azi cu ce bunătăţi ne mai trataţi?
MADAM UBU: Uite meniul.
DOM' UBU: Asta mă interesează!
MADAM UBU: Borş polonez, cotlete de şorbolan, viţel, pui, pateu de cîine, tîrtiţă de curcan, şarlotă cu frişca... DOM' UBU: Ho, cred c-ajunge. Mai e ceva? MADAM UBU *(continuînd):* ...îngheţată, salată, fructe, desert, rasol, napi, conopidă cu căcart.
DOM' UBU: Da' ce, mă crezi padişah ca să fac atîta cheltuială? MADAM UBU: Nu-i daţi atenţie, e tîmpit. DOM' UBU: Ah, cînd mi-oi băga dinţii-n pulpa ta! MADAM UBU: Mai bine mănîncă, dom'le Ubu. Uite borş polonez. DOM' UBU: Fir-ar să fie, scîrbos e !
•CĂPITANUL BORDURĂ: Că chiar, n-are nici un gust, zău. MADAM UBU: Strîmbaţi din nas, paginilor? DOM' UBU *(dindu-şi cu palma-n frunte):* Am o idee. Mă-ntorc numaidecît.
Exit.
MADAM UBU: Domnilor, o să servim niţel viţel. CĂPITANUL BORDURĂ: E foarte bun. Am terminat. MADAM UBU: Şi-acuma, tîrtiţele.
CĂPITANUL BORDURĂ: Grozave, grozave ! Vivat madam Ubu! TOŢI: Vivat madam Ubu!

DOM' UBU *(revenind):* Acuşi o să strigaţi vivat dom' Ubu !
Are în mină o mătură dezgustătoare pe care-o azvlrle peste festin.
MADAM UBU: Ce faci, mizerabile?
DOM'UBU: Ia gustaţi un pic. *(Clţiva gustă şi se prăbuşesc otrăviţi.)* Madam Ubu, dă-mi cotletele de şorbolan, să servesc.
MADAM UBU: Uite-le.
DOM' UBU: Toată lumea, afară! Căpitane Bordură, avem de vorbit.
CEILALŢI: Păi, încă n-am mîncat.
DOM' UBU: Cum n-aţi mîncat! Ieşi afară, toată lumea! Rămîi, Bordură. *(Nimeni nu se mişcă.)* N-aţi

plecat? Lumînasterea mea verde, ia să vă cotonogesc eu cu nişte cotlete de şorbolan.
începe să azvlrle în ei.
TOŢI: Vai! Au! Ajutor! Păzea! Aoleu, m-a omorît! DOM' UBU: Căcart, căcart, căcart 1 Afară! Am făcut senzaţie ! TOŢI: Fugiţi! Care-ncotro ! Dom' Ubu, mlrlane ! Trădător şi marţafoi, golane! DOM' UBU: Aşa, s-au dus. Răsuflu-n voie, dar am prînzit foarte prost. Hai Bordură.
Exeunt împreună cu madam Ubu.
Scena a IV-a
DOM' UBU, MADAM UBU, CĂPITANUL BORDURĂ.
DOM' UBU: Ia spune, căpitane, ţi-a plăcut masa? CĂPITANUL BORDURĂ: Foarte mult, dom'le, afară de căcart. DOM' UBU: Ei lasă, căcartul nu era chiar aşa rău.

MADAM UBU: Fiecare cu gustul lui.
DOM' UBU: Căpitane Bordură, sînt hotărît să te fac duce de Lituania.
CĂPITANUL BORDURĂ: Cum, dom'le Ubu, eu vă credeam tare pîrîit.
DOM' UBU: Dacă vrei, în cîteva zile sînt stăpîn în Polonia.
CĂPITANUL BORDURĂ: O să-l omorîţi pe Venceslav?
DOM' UBU: Nu-i prost, pezevenghiul, a ghicit.
CĂPITANUL BORDURĂ: Dacă-i vorba să-l omorîm pe Venceslav, mă bag. Sînt duşmanul lui de moarte şi răspund de oamenii mei. DOM' UBU *(năpustindu-se la el ca să-l îmbrăţişeze):* Ah, Bordură, tare-mi eşti drag!
CĂPITANUL BORDURĂ: Pff! Puţiţi rău, dom'le Ubu! Nu vă spălaţi niciodată? DOM' UBU: Rar.
MADAM UBU: Niciodată! DOM' UBU: Te calc în picioare! MADAM UBU: Mare rahart! DOM' UBU: Du-te, Bordură, am isprăvit ce-aveam să-ţi spun. Dar să ştii, lumînaşterea mea verde, mă jur pe madam Ubu, că te fac duce de Lituania. MADAM UBU: Păi... DOM' UBU: Gura, puişor drăgălaş...
Exeunt.
Scena a V-a
DOM' UBU, MADAM UBU, UN PRISTAV.
DOM' UBU: Ce poftiţi, domnule? Căraţi-vă, că mă scoateţi din fire. PRISTAVUL: Domnule, sunteţi chemat de către rege.
Exit.
DOM' UBU: Aoleu, căcart, născăcătoarea lumînasterii mele verzi, m-a dat de gol, o să mă decapiteze I Vai! Vai! MADAM UBU: Moale mai eşti! Şi trebui' să ne grăbim.

DOM' UBU: Aha, am o idee; o să spun că e madam Ubu şi cu Bordură. MADAM UBU: Dom'le... Dacă faci una ca asta... DOM' UBU: Chiar acu' mă duc.
Exit.
MADAM UBU *(fugind după el):* Ei, dom' Ubu, dom' Ubu, am să-ţi dau carta-boş, drăguţă.
Exit. DOM' UBU *(In culise):* Na, căcart! Mare coardă boaşă mai eşti, găgăuţă-
Scena a Vi-a
Palatul regal.
REGELE VENCESLAV, *înconjurat de ofiţerii lui;* BORDURĂ, BOLESLAV, LADISLAV *şi* BLEGOSLAV, *fiii regelui. Apoi* UBU.
DOM' UBU *(intrlnd):* Să ştiţi că nu-s eu. Madam Ubu şi cu Bordură sînt.
REGELE: Ce s-a întîmplat, dom' Ubu?
CĂPITANUL BORDURĂ: A băut prea mult.
REGELE: La fel ca mine, azi de dimineaţă.
DOM' UBU: Da, sînt criţă, fiindcă am băut prea mult vin franţuzesc.
REGELE: Dom'le Ubu, ţin să-ţi răsplătesc numeroasele servicii pe care mi le-aî adus ca căpitan de dragoni şi de-aceea te fac astăzi conte de Sandomir. DOM' UBU: O, sire Venceslav, nu ştiu cum să vă mulţumesc. REGELE: Nu-mi mulţumi, dom'le Ubu, şi să vii mîine dimineaţă la marea

paradă. DOM' UBU: Am să viu, dar fiţi bun, rogu-vă, şi primiţi trişca asta mititică.
îi oferă regelui un fluieraş.
REGELE: Ce să fac eu la vîrsta mea cu-o trişcă? Am s-o dau lui Blegoslav. JUNELE BLEGOSLAV: Dobitoc mai e dom' Ubu ăsta 1
6- UBU
"JARRY
UBTJ
DOM' UBU: Şi-acum am să spăl putina. *(Intorcîndu-se, cade.)* Aoleo şi vai de mine ! Săriţi! Ajutor 1 Lumînaşterea mea verde, mi-am rupt maţul şi mi-am turtit bumbăreaţa 1
HEGELE *(ajutîndu-l să se ridice):* Dom'le Ubu, te-ai fost lovit?
DOM' UBU: Sigur că m-am fost şi-am să crap cu siguranţă. Ce-o să se-ntîmple cu madam Ubu?
REGELE: îngriji-ne-vom noi de întreţinerea-i.
DOM' UBU: Sînteţi mai mult decît foarte cumsecade. *(Exil.)* Da, rege Vences-slav, dar tot ai să fii masacrat.
Scena a VH-a
Locuinţa lui Vbu.
PULPANĂ, PAJURĂ, VIPUŞCĂ, DOM' UBU, MADAM UBU, CONJURAŢI ŞI SOLDAŢI, CĂPITANUL BORDURĂ.
DOM' UBU: Aşa că, dragi prieteni, trebui' să stabilim degrabă planul complotului. Să-şi dea fiecare cu părerea. Dacă-mi daţi voie, mai întîi am să-mi dau eu.
•CĂPITANUL BORDURĂ: Vorbiţi, dom'le Ubu.
DOM' UBU: Eu, dragii mei, sint de părere să-l otrăvim pur şi simplu pe rege, punîndu-i şoricioaică-n gustare. Gînd o să vrea să pască, pică mort şi eu ajung rege.
TOŢI: Ptiu, scîrboteniel
DOM' UBU: Ce? Nu vă place? Atunci, să-şi dea Bordură cu părerea.
•CĂPITANUL BORDURĂ: Eu sînt de părere că să-i dăm o lovitură de sabie de să-l despicăm din creştet pînă la buric.
TOŢI: Aşa da! Uite ce va să zică nobleţe şi vitejie.
DOM' UBU: Şi dacă vă trage nişte picioare...? Acu îmi vine-n minte că pentru parăzi are nişte încălţări cu vîrf de fier foarte dureroase. Dac-aş şti că le pune, m-aş repezi să vă denunţ ca să n-am cu porcăria asta nici în clin, nici in mînecă, şi cred că mi-ar da şi ceva mărunţiş.
34
REGE
MADAM UBU: Trădătorul, laşul, licheaua, secătura!
TOŢI: Huiduiţi-l pe dom' Ubu!
DOM' UBU: Ho, domnilor, staţi frumos dacă n-aveţi chef să vă bag pe toţi la buzunar. Poftim, consimt să mă expun pentru voi. Drept care, Bordură, tu îţi asumi sarcina a-l hăcuire pe rege.
CĂPITANUL BORDURĂ: N-ar fi mai bine să ne-aruncăm toţi grămadă pe el, răgind şi urlînd? Aşa poate-am avea norocul să atragem şi trupele de partea noastră.
DOM' UBU: Atunci, uite. Am să caut să-l calc pe bătătură, el o să dea din picioare, eu am să-i spun: CĂCART, şi la semnalul ăsta voi vă năpustiţi pe el.
MADAM UBU: Da, şi cum îl vedem mort tu îi şi iei sceptrul şi coroana.
CĂPITANUL BORDURĂ: Iar eu şi cu oamenii mei o să pornim în urmărirea familiei regale.
DOM' UBU: Aşa, şi-ţi atrag în special atenţia asupra tînărului Blegoslav. *(Ceilalţi ies. Dom[1] Ubu fuge după ei şi-i aduce înapoi.)* Dom'lor, am uitat o ceremonie indispensabilă: trebui' să jurăm că ne vom bate ca nişte viteji.
CĂPITANUL BORDURĂ: Păi, cum să facem? N-avem popă.
DOM' UBU: Madam Ubu are să-i ţină locul.
TOŢI: Bine, să-i ţină!
DOM' UBU: Aşadar, juraţi că-l omorîţi cum trebui' pe rege?
TOŢI: Da, jurăm. Vivat dom' Ubu!

SFÎRŞITUL
ACTULUI
ÎNTlI

XJBIT

ACTUL AL DOILEA

Scena I Palatul regal.

BOZAMUNDA,

36

REGE
II, 1—î

REGINA: Să ştiţi, Venceslav, că toată îamilia voastră şi tot n-o să fie de ajuns ca să vă apere. REGELE: Doamnă, nu revin niciodată asupra a ceea ce-am rostit. Mă plictisiţi cu fleacurile domniei-voastre. JUNELE BLEGOSLAV: Tată şi sire, mă supun. REGINA: Totuşi, alteţă, sunteţi decis a vă duce la această paradă? REGELE: Şi de ce nu, doamnă? REGINA: Dar, nu vă repet că l-am văzut în vis cum vă lovea cu buzduganul şi vă zvîrlea în Vistula, iar o acvilă cum e cea care figurează în armoariile Poloniei îi plasa coroana pe creştet?

REGELE: Cui?

REGINA: Lui dom' Ubu. REGELE: Ce nebunie \ Domnul de Ubu este un foarte leal gentilom care s-ar lăsa sfîrtecat bucăţele întru slujba-mi. REGINA şi BLEGOSLAV: O, ce eroare 1 REGELE: Taci, mucosule! Iar dumneavoastră, doamnă, spre a vă dovedi cit de puţin mă tem de domnul Ubu, mă voi duce la paradă aşa cum mă aflu, fără armă şi fără spadă.

REGINA: Funestă imprudenţă, n-am să vă mai revăd viu. REGELE: Vino, Ladislav. Vino, Boleslav.

Exeunt. Regina şi Blegoslav se apropie de fereastră.

REGINA şi BLEGOSLAV: Să vă apere Domnul şi sîîntul Nicolaie. REGINA: Blegoslav, vino cu mine în paraclis, ca s*ă ne rugăm pentru părintele şi pentru fraţii tăi.

Scena a 1l-a

Careul de revistă.

ARMATA POLONEZĂ, REGELE, BOLESLAV, LADISLAV, DOM' UBU, CĂPITANUL BORDURAŞI CIRACII LUI, PULPANĂ, PAJURĂ, VIPUŞCĂ.

REGELE: Nobile dom' Ubu, veniţi alături de mine cu suita domniei-voastre ca să inspectăm trupele.

37

JARRY
UBU

DOM' UBU *(către ai săi):* Atenţiune! *(Către rege.)* Se vine, domnule, se vine. *Ciracii lui Ubu îl înconjură pe rege.*

REGELE: A! Uite regimentul de gardă călare Danzig. Sunt foarte frumoşi, pe legea mea. DOM' UBU: Nu zău? Parc-ar fi nişte milogi. Ia uitaţi-vă la ăsta. *(Către unsoldat.)* De cîtă vreme nu te-ai mai despăducheat, beşleagă răpănoasă? REGELE: Dar soldatul acesta este foarte curat. Ce v-a apucat dom'le Ubu? DOM' UBU: Uite ce!

li calcă pe picior.

REGELE: Mizerabile!

DOM' UBU: CĂCXRT ! La mine, ciraci!

CĂPITANUL BORDURĂ: Ura! înainte!

Toţi îl lovesc pe rege; un ţepeluş explodează.

REGELE: Vai! Ajutor ! Sfîntă Fecioară, m-au omorît! BOLESLAV *(către Ladislav):* Ce-nsemnează

asta? Trage spada! DOM' UBU: Aha ha! Am pus mîna pe coroană. Acu', pe ăilanţi! CĂPITANUL BORDURĂ: Pe ei, pe trădători!
Fiii regelui o rup la fugă, ceilalţi îi urmăresc.
Scena a IlI-a.
REGINA ŞI BLEGOSLAV.

REGINA: In sfîrşit, încep să mă liniştesc.
BLEGOSLAV: N-aveţi nici un motiv de teamă, mamă. *(De-afară se-aude o hărmălaie îngrozitoare.)* Vai! Dar ce văd? Fraţii mei fugăriţi de dom' Ubu şi de ciracii lui.
REGINA: Doamne Dumnezeule! Sfîntă Fecioară, îi ajung, îi ajung din urmă!
BLEGOSLAV: Toată armata îl urmează pe dom' Ubu. Regele nu-i cu ei. Groaznic ! Ajutor!
38

L

I
EEGE
II, 3—4»
REGINA: Uite-I pe Boleslav ucis! De-un glonţ.
BLEGOSLAV: Hei! *(Ladislav se opreşte şi se-ntoarce.)* Apără-te ! Ura, Ladislav I
REGINA: Oh! L-au încercuit.
BLEGOSLAV: S-a zis cu el. Bordură l-a tăiat în două ca pe-un cîrnat,
REGINA: Ah! Vai! Apucaţii aceştia pătrund în palat, urcă scara.
Hărmălaia creşte.
REGINA şi BLEGOSLAV *(In genunchi):* Doamne Dumnezeule, mîntuie-ne! BLEGOSLAV: Ah! puşlamaua, netrebnicul ăsta de dom' Ubu, dac-aş pune mîna pe el...
Scena a IV-a ACEIAŞI. *Uşa e spartă.* DOM'UBU *şi turbaţii se năpustesc înăuntru.*
DOM' UBU: Ei, Blegoslav, ce mi-ai face?
BLEGOSLAV: Doamne sfinte! am să-mi apăr mama pînă la moarte! Primul care face-un pas e un om mort.
DOM' UBU: Aoleu, Bordură, mie mi-e frică! Lasă-mă să plec. UN SOLDAT *(înaintînd):* Predă-te, Blegoslav! BLEGOSLAV: Na, pezevenghiule! Ţine de cheltuială!
îi crapă ţeasta.
REGINA: Ţine-te bine, Blegoslav, ţine-te bine! MAI MULŢI *(înaintînd):* Blegoslav, făgăduim să-ţi lăsăm viaţa. BLEGOSLAV: Pungaşilor, beţivă narilor, coşcodani vînduţi!
Face mulinetul cu spada şi masacrează o droaie. DOM' UBU: A, tot îi vin eu de hac pin' la urmă!
BLEGOSLAV: Mamă, fugi pe scara secretă. REGINA: Şi tu, fiule, şi tu? BLEGOSLAV: Te urmez.
DOM' UBU: Puneţi mîna pe regină. Na! s-a dus. Cît despre tine, procletule...
Face cîţiva paşi spre Blegoslav.
BLEGOSLAV: Ah ! Dumnezeule mare ! Iată răzbunarea mea ! *(îi dă cep la burdihan cu o teribilă împunsătură de spadă.)* Mamă, te urmez !
Dispare pe scara secretă.
39
JARRY
UBU
Scena a V-a
O peşteră in munţi.
Intră JUNELE BLEGOSLAV *urmat de* REGINA ROZAMUNDA.
BLEGOSLAV: Aici o să fim la adăpost.
REGINA: Da, sper! Blegoslav, sprijină-mă!
Cade pe zăpadă.
BLEGOSLAV: Ah, mamă, ce ai?
REGINA: Sunt foarte bolnavă, crede-mă, Blegoslav. Nu mai am decît două ceasuri de trăit.
BLEGOSLAV: Cum? Te va fi pătruns frigul?
REGINA: Cum vrei să rezist la atîtea lovituri? Regele măcelărit, familia noastră distrusă, şi tu, reprezentantul celui mai nobil neam care-a purtat vreodată spadă, silit să fugi în munţi ca un

contrabandier.
BLEGOSLAV: Şi silit de cine, Dumnezeule mare, de cine? De-un vulgar dom' Ubu, aventurier răsărit cine ştie de unde, puşlama josnică, bagabont păduchios ! Şi cînd mă gîndesc la tata cum l-a decorat şi l-a făcut conte şi cum a doua zi ticălosului ăstuia nu i-a fost ruşine să ridice mîna asupră-i.
REGINA: O, Blegoslav! Cînd îmi aduc aminte ce fericiţi eram înainte de venirea lui dom' Ubu ! Dar acuma, vai, totul s-a schimbat!
BLEGOSLAV: Ce să facem? Să aşteptăm plini de speranţă şi să nu renunţăm niciodată la drepturile noastre.
REGINA: îţi urez din suflet, iubite fiu al meu, cît despre mine, nu-mi va fi dat să văd această zi ferice.
BLEGOSLAV: Dar ce ai? Păleşte, cade. Ajutor! Dar sunt într-un pustiu! O, Doamne ! Inima-i nu mai bate. A murit! E cu putinţă? încă o victimă a lui dom' Ubu ! *(îşi ascunde faţa în palme şi plînge.)* Dumnezeule Doamne, ce trist e să te vezi singur la patrusprezece ani cu povara unei teribile răzbunări de împlinit. v
Cade pradă celei mai violente deşperări.
între timp, Sufletele lui Venceslav, al lui Boleslav, al lui Ladislav şi al Rozamundci pătrund în grotă, însoţite de Strămoşii lor. Cel mai în etate se
apropie de Blegoslav şi-l trezeşte cu bllndeţe. Dar ce văd? Toată familia mea, străbunii... Prin ce miracol, oare?
40

REGE
II,' 5—6
UMBRA: Află, Blegoslav, că eu am fost în timpul vieţii seniorul Matiaş de *f* Konigsberg, primul rege şi fondatorul casei. Iţi încredinţez misiunea de a ,7 ne răzbuna! *(îi dă un paloş uriaş.)* Iar acest paloş pe care ţi-l înmînez să nu cunoască odihna decît după ce va fi lovit de rioarte pe uzurpator
Dispar cu toţii şi Blegoslav rămine singur, înlr-o atitudine de extaz.
Scena a Vi-a
Palatul regal.
DOM' UBU, MADAM UBUr CĂPITANUL BORDURĂ.
DOM' UBU: Nu şi nu! Nu vreau, şi gata! Vreţi să mă ruinez pentru gorobeţii
ăştia? CĂPITANUL BORDURĂ: Totuşi, dom'le Ubu, nu vedeţi că poporul aşteaptă darul
cu prilejul fericitei înscăunări?
MADAM UBU: Dacă nu le dai carne şi galbeni, în două ceasuri te răstoarnă. DOM' UBU: Carne, da! Aur, nu ! Tăiaţi trei gloabe vetuste, şi-aşa-s prea bune
pentru maimuţoii ăştia. MADAM UBU: Maimuţoi eşti tu ! Cine dracu m-a potcovit cu un dobitoc de teapa
ta?
DOM' UBU: Vă mai spun o dată, vreau să ma-mbogăţesc şi n-am să dau un sfanţ. MADAM UBU: Cînd ţi-au încăput pe mînă toate averile Poloniei! CĂPITANUL BORDURĂ: Da! Şi eu ştiu că-n paraclis se află un tezaur uriaş, o
să-l împărţim.
DOM' UBU: Ticălosule, dacă-ndrăzneşti să faci aşa ceva... CĂPITANUL BORDURĂ: Dar bine, dom'le Ubu, dacă nu-mparţi bani, lumea n-o
să mai vrea să plătească impozitele. DOM' UBU: Zău? Spui drept? MADAM UBU: Da ! Da !
41
DOM' UBU: A, păi atuncea consimt. Adunaţi trei milioane, frigeţi o sută cinzeci de boi şi de berbeci, cu-atît mai mult cu cît o să m-alec si p» <*■*-
^noimt. Auunaţi trei milioane, frigeţi o sută cinzeci -atît mai mult cu cît o să m-aleg şi eu cu-o bucăţică.
*17_*
Scena a Vil-a Cartea palatului plină de lume.
DOM' UBU, *cu coroana pe cap,* MADAM UBU, CĂPITANUL BORDURĂ, SLUGI *cărînd carne.*
POPORUL: Vine regele! Trăiască regele! Ura!
DOM' UBU *(zcîrlindu-le galbeni):* Luaţi, e pentru voi. Nu prea-mi venea la
socoteală să vă dau bani, dar să ştiţi că madam Ubu a vrut. Măcar, făgă-
duiţi-mi c-o să vă plătiţi regulat impozitele. TOŢI: Da, da!
CĂPITANUL BORDURĂ: Ia uitaţi-vă, madam Ubu, cum se bat pe bani. Ce mai încăierare!

MADAM UBU: într-adevăr, e oribil. Pfui! Uite, lui unu' i-au spart capul.
DOM' UBU: Ce spectacol delicios! Mai aduceţi lăzi cu aur.
CĂPITANUL BORDURĂ: Dac-am organiza o întrecere...
DOM' UBU: Da, e o idee. *(Către mulţime.)* Prieteni, vedeţi această ladă, conţine trei sute de mii de galbeni-trandafiraşi aur, în monedă poloneză, şi zimţuiţi. Cine vrea să participeze la alergare să treacă în fundul curţii. Porniţi cînd o să flutur eu cu batista, şi primul sosit, a lui e lada. Cei care n-au să cîştige cursa, au să capete ca premiu de consolare lada astălantă să şi-o-mpartă.
TOŢI.- Da ! Trăiască dom' Ubu ! Ce rege bun ! Pe vremea lui Venceslav nici pomeneală de-aşa ceva!
DOM' UBU *(plin de bucurie, către Madam Ubu):* Auzi-i! *(Toată lumea se înşiră*
In fundul curţii.) Un, doi, trei! Gata? TOŢI: Da! Da!
42
REGE
II, 7
DOM' UBU: Porniţi!
Mulţimea porneşte imhrincindu-se. Strigăte şi învălmăşeală.
CĂPITANUL BORDURĂ: Se-apropie ! Se-apropie !
DOM' UBU: Primul rămîne-al doilea!
MADAM UBU: Nu, acu' e iar primul!
CĂPITANUL BORDURĂ: Ah, pierde, pierde! Gata! A ieşit ălălaltu'!
Cel de-al doilea ajunge primul.
TOŢI: Trăiască Mihail Federovici! Trăiască Mihail Federovici!
MIHAIL FEDEROVICI: Sire, într-adevăr nu ştiu cum să-i mulţumesc majestăţii-
voastre... DOM' UBU: Vai, dragă prietene, e un fleac. Du-ţi lada acasă, Mihail. Iar voi, împărţiţi-vă astălaltă, luaţi fiecare cîte-o monedă pîn' ce n-o mai rămînea
nici una.
TOŢI: Trăiască Mihail Federovici! Trăiască dom' Ubu ! DOM' UBU: Iar voi, scumpi prieteni, poftiţi la masă! Vă deschid astăzi porţile
palatului, binevoiţi a-mi cinsti cina. TOŢI: Să intrăm! Să intrăm! Vivat dom' Ubu! Cel mai nobil suveran!
Pătrund cu toţii In palat. Se-aude zgomotul chefului care se prelungeşte pînă-n zori. Cortina cade.
SFÎRŞITUL ACTULUI AL DOILEA
JARKY
UBU
.
ACTUL AL TREILEA *Scena I*
Palatul.
DOM' UBU, MADAM UBU.
DOM' UBU: Lumînasterea mea verde, iacătă-mă-s rege-n ţara asta, m-am şi căptuşit cu-o indigestie şi-o să mi se-aducă gluga a mare.
MADAM UBU: Din ce-i făcută, dom'le Ubu? Pentru că om fi noi regi, dar trebui' să fim economi.
-44
REGE
III, 1
DOM' UBU: Madam nevastă, e din blană de oaie cu agrafă şi cheotori din piele de cîine.
MADAM UBU: Asta-i frumos, dar şi mai frumos e să fim regi.
DOM' UBU: Da, madam Ubu, ai avut dreptate!
MADAM UBU: Trebuie să-i fim adînc recunoscători ducelui de Lituania.
DOM' UBU: Ăsta cine mai e?
MADAM UBU: Ei, na, căpitanul Bordură.
DOM' UBU: Te rog, madam Ubu, nu-mi mai pomeni de ipochimenul acesta. Acuma că nu mai am nevoie de el, n-are decît să se şteargă pe bot că n-are să-şi capete ducatul.
MADAM UBU: Rău faci, dom'le Ubu, o să se-ntoarcă-n contra ta.
DOM' UBU: Of, că milă mi-e de el, săracul, dar mă sinchisesc de dinsul tot cît şi de Blegoslav.
MADAM UBU: Aşa? Tu crezi că ai isprăvit-o cu Blegoslav?
DOM' UBU: Păi te cred, balaur de tezaur ce eşti! Ce poate să-mi facă mie un puştan de paisprezece ani?
MADAM UBU: Dom'le Ubu, fii atent la ce-ţi spui eu. Crede-mă, caută să-î împaci pe Blegoslav prin daruri.

DOM' UBU: Iar să dau bani? A, nu, de data asta nici gînd! M-ai pus să prăpădesc douăşdouă de milioane.
MADAM UBU: Fă cum te taie capul, dom'le Ubu, ai să te arzi.
DOM' UBU: Da' şi tu ai să te prinzi în aceeaşi oală cu mine.
MADAM UBU: Ascultă-mă bine ce-ţi spui: sînt sigură că junele Blegoslav are să cîştige, fiindcă aşa i se cuvine după dreapta dreptate.
DOM' UBU: Da' ce, ticăloaso, dreptatea a strîmbă nu face cît a dreaptă? Va să zică mă insultezi, madam Ubu? Bucăţele te fac.
Madam Ubu fuge urmărită de dom' Ubu.

UBU
JARRY
Scena a Ii-a
Marea sală a palatului.
DOM' UBU, MADAM UBU, OFIŢERI ŞI SOLDAŢI .PULPANĂ, PAJURA, VIPUŞCĂ, NOBILI ÎN LANŢURI, FINANCIARI, MAGISTRAŢI, GREFIERI.
DOM' UBU: Aduceţi cufărul de Nobili, cîrligul de Nobili, cuţitul de Nobili şi hârţoaga de Nobilii După care, îăceţi-mi înfăţişare de Nobili.
Nobilii sunt îmbrlnciţi cu brutalitate în faţa lui JJbu. MADAM UBU: Pentru numele lui Dumnezeu, ia-o domol, dom'le Ubu. DOM' UBU: Am onoarea să v-anunţ că, pentru a îmbogăţi regatul, voi extermina
toţi Nobilii şi-am să le confisc bunurile. NOBILII: Groaznici Săriţi, popor, soldaţi!
DOM' UBU: Aduceţi-mi-l pe primul Nobil şi daţi-mi cîrligul de Nobili. Cei pe care-o să-i condamn la moarte, o să-i zvîrl prin chepeng; o să cază-n beciurile lui Porc-ciopîrţa şi-n Camera-cu-piţule-destule, unde vor fi descreie-risiţi. *(Către Nobil.)* Tu cine eşti, individule? NOBILUL: Contele de Yitepsk.
DOM' UBU •. Ce venituri ai? NOBILUL: Trei milioane de railitaleri. DOM' UBU: Condamnaţi
îl agaţă cu cîrligul şi-l zvîrle pe gaura trapei.
MADAM UBU: Oh, ce degradantă sălbăticiei
DOM' UBU: Al doilea Nobil, tu cine eşti? *(Nobilul tace.)* De ce nu răspunzi,
tu acesta?
NOBILUL: Marele Duce de Posen. DOM' UBU: Straşnici Straşnici Nu mă mai interesează nimic. Crapă-n trapă.
Al treilea Nobil, tu cine eşti? Că ai un facies infect. NOBILUL: Ducele Curlandei şi-al oraşelor Riga, Revel şi Mitau. DOM' UBU: Perfect! Perfecţi Altceva nu mai posedezi?
NOBILUL: Nu.
DOM' UBU: Atunci, pe chepeng, pezevenghii Al patrulea Nobil, tu care eşti?

REGE
III, 2
NOBILUL: Principele Podoliei.
DOM' UBU: La cît ţi se ridică veniturile?
NOBILUL: Sunt ruinat.
DOM' UBU: Pentru vorbele astea murdare, marş la chepeng. Al cincilea Nobil,
dar tu?
NOBILUL: Margravul de Thorn, palatinul de Polock. DOM' UBU: Nu-i cine ştie ce scofală. Altceva mai ai? NOBILUL: Atîta îmi era de ajuns.
DOM' UBU: Mă rog ! mai bine mai puţin decît nici o tratâ. Pe trapă ! Ce te şifonează, madam Ubu?
MADAM UBU: Prea eşti feroce, dom'le Ubu. DOM' UBU: Aş! Mă-mbogăţesc. O să pun să se dea lectură la lista MEA, cu
averile MELE. Grefier, citeşte lista MEA, cu averile MELE. GREFIERUL: Comitatul de Sandomir.
DOM' UBU: începe cu principatele, dobitoc nătăfleţ! GREFIERUL: Principatul Podoliei, marele ducat de Posen, ducatul Curlandei
comitatul de Sandomir, comitatul Vitepsk, palatinatul Polockului, mar-
graviatul de Thorn. DOM' UBU: Mai departe! GREFIERUL: Asta-i tot. DOM' UBU: Cum, asta-i tot? A, păi atuncea, înainte marş Nobilii, şi fiindcă

altminteri nu ştiu cum am să mă-mbogăţesc, o să-i execut pe toţi şi-aşa
am să pun mîna pe toate averile vacante. Hai, Nobilimea scapă-n trapă.
(Nobilii sunt azvlrliţi cu ghiotura prin chepeng.) Grăbiţi-va, mai repede,
că acu' vreau să fac nişte legi. CÎŢIVA: S-o vedem şi pe-asta. DOM' UBU: Mai întîi am să reformez justiţiunea, după care ne vom ocupa de
finanţe.
CÎŢIVA MAGISTRAŢI: Ne opunem la orice fel de schimbare. DOM' UBU: Căcart! Mai întîi, magistraţii n-au să mai capete leafă. MAGISTRAŢII: Şi din ce-o să trăim? Sîntem săraci. DOM' UBU: O să căpătaţi amenzile pe care-o să le daţi şi averile condamnaţilor
la moarte.

UN MAGISTRAT: Grozăvie!
AL DOILEA: Infamie!
AL TREILEA: Ticăloşie!
AL PATRULEA: Josnicie!
TOŢI: Refuzăm să mai judecăm în atari condiţiuni.
DOM' UBU: La trepeng, magistraţii!
Magistraţii se zbat zadarnic.
MADAM UBU: Hei, dom' Ubu, ce faci? Cine-o să mai împartă dreptatea?
DOM' UBU: Cum cine? Eu. Ai să vezi cum o să meargă, ca pe roate.
MADAM UBU: Da, o să fie-o porcărie.
DOM' UBU: Ia, gura, individo 1 Acum, domnilor, ne vom ocupa de finanţe.
FINANCIARII: Aici nu-i nimic de schimbat.
DOM' UBU: Păi cum? Eu vreau să schimb totul. Mai întîi vreau să-mi rezervez jumate din impozite. FINANCIARII: Dă-i drumu, nu te **jenai**
DOM' UBU: Domnilor, o să fixăm un impozit de zece la sută pe proprietate, altul pe comerciu şi industrie, al treilea pe căsătorii şi-al patrulea pe decese, de cîte cinsprezece franci fiecare. PRIMUL FINANCIAR: Dom'le Ubu, e-o tîmpenie ! AL DOILEA FINANCIAR: Absurd ! AL TREILEA FINANCIAR: N-are nici un chichirez. DOM' UBU: Mă luaţi peste picior ! Pe copcă, financiarii I
Financiarii sunt prăvăliţi cu hurta.
MADAM UBU: Dar bine, dom'le Ubu, ce fel de
rege eşti tu, că măcelăreşti toată lumea? DOM' UBU: Aş, rahart 1 MADAM UBU: Nu tu justiţie, nu tu finanţe ! DOM' UBU: Nu-ţi fie frică, fetiţa lui tăticu, o să umblu eu însumi personal, din sat în sat, ca s-adun impozitele.

Scena a III-a
O casă ţărănească în împrejurimile Varşoviei. Un grup de ţărani.
UN ŢĂRAN *(intrînd):* Aflaţi vestea cea mare. Regele e mort, ducii şi ei, şi Blegoslav cel tînăr a scăpat cu maică-sa-n munţi. Pe deasupra, dom' Ubu a pus gabja pe tron. ALTUL: Eu ştiu altele şi mai şi. Viu de la Cracovia, unde-am văzut cum cărau leşurile: mai bine de trei sute de nobili şi de cinci sute de magistraţi căsăpiti, şi cică o să ne dubleze birurile şi că dom' Ubu în persoană are să vie să le strîngă. TOŢI: Dumnezeule Doamne! Vai de capul nostru! Dom' Ubu e-o lipitoare cumplită, şi familia lui cică-i crîncenă. UN ŢĂRAN: Ia, ascultaţi: parcă bate cineva. UN GLAS *(afară):* Cornuburţii! Deschideţi, ce rahartul meu! Sfinte Ioane, sfinte Petre, sfinte Nicolaie, deschideţi, balauri de tezaur ce sînteţi, vîr«olaci de pitaci în draci, că vin s-adun impozitele !
Uşa e spartă. Pătrunde dom'Ubu, urmat de un roi de haţ-sfanţi.
Scena a IV-a
DOM' UBU: Care-i cel mai bătrîn dintre voi? *(Un ţăran face cîliva paşi înainte.)* Cum te cheamă? ŢĂRANUL: Stanisîav Leczinski. DOM' UBU: Atunci, ia ascultă-aici, cornuburţii, că dacă nu, domnii ăştia o
să-ţi taie unechiîe[1]. Mă asculţi au ba? STANISLAV: Păi, înălţimea-voastră n-a spus încă nimic. DOM'

UBU: Cum aşa? Vorbesc de-o jumătate de oră. Ce crezi tu, c-am venit aici
să predic în deşert?
[1] Dom' Ubu pronunţă „oneilles", în loc de „oreil'es".

STANISLAV: Departe de mine gîndul ăsta.
DOM' UBU: Aşadar vin să-ţi spun, să-ţi ordon şi să-ţi notific precum ca trebuie să extragi şi să înfăţişezi cu promptitudine ce finanţe posedezi, în caz contrar fiind masacrat. Haideţi, domnilor hoţobani de gologalbeni. Gologo-niţi încoace telefuguţa de phynanse.
Este adusă teleguţa.
STANISLAV: Sire, sîntem înscrişi la catagrafie numai cu-o sută cinzăşdoi de raihtaleri pe care i-am şi plătit, numai ce se-mplinesc şase săptămîni la Sfîntu' Matei.
DOM' UBU: Se prea poate, dar am schimbat guvernul şi-am publicat la gazetă că toate impozitele se plătesc de două ori, iar celelalte care vor mai fi hotărîte ulterior, de cîte trei ori. Cu sistemul ăsta fac avere la iuţeală, omor toată lumea şi-mi iau tălpăşiţa.
ŢĂRANII: Pentru numele lui Dumnezeu, dom'le Ubu, fie-vă milă de noi, sîntem nişte bieţi cetăţeni.
DOM' UBU: Pagubă-n ciuperci. Plata.
ŢĂRANII: N-avem de unde, am achitat.
DOM' UBU: Plata! ori de nu v-achit la zdup cu tortură şi suguşare de guşă cît şi cu descăpăţînare de cap ! Ce cornuburţii, că doar eu sînt regele, pare-mi-se !
TOŢI: Aha ! Aşa va'zică 1 La arme 1 Trăiască Blegoslav, din mila lui Dumnezeu rege-al Poloniei şi-al Lituaniei.
DOM' UBU: La atac, domnilor de la Finanţe, făceţi-vă datoria!
Se-ncinge o încăierare, casa e năruită, iar bălrlnul Stanislav scapă singur cu fuga, săind-o pesta clrnp. Uhu rămîne s-adune finanţele.

Scena a V-a
O carceră in fortificaţiile de la Thorn.
CĂPITANUL BORDURĂ, *in lanţuri,* DOM' UBU.
DOM' UBU: Hei, cetăţene, va să zică aşa, ai pretins să-ţi plătesc eu ce-ţi datoram şi pentru că n-am vrut te-ai rebelat, ai conspirat şi-acum iacătă-te umflat. Cornubanului, bine te-am mai tras pe sfoară şi ţi-am făcut figura, c-ar trebui să-ţi placă şi ţie cum te-am ars şi dus de nas.
CĂPITANUL BORDURĂ: Bagă de seamă, dom'le Ubu. De cinci zile de cînd eşti rege, ai comis mai multe crime decît ar avea nevoie toţi sfinţii din cer ca să-i înghită iadul. Sîngele regelui şi-al nobililor cere răzbunare şi cererea asta o să fie luată în considerare.
DOM' UBU: Ce să zic, amice, ai o limbă dată dracului. N-am nici o-ndoială că dac-ai scăpa de-aici ar putea să se ivească nişte complicaţii, dar nu cred că carcerele din Thorn au dat drumul pîn-acuma vrunuia dintre onorabilii bărbaţi care le-a fost dat în pază. Drept aceea, noapte bună, şi-ţi urez să te culci pe-o uneche, cu toate că aicea guzgănimea joacă un tontoroi de-a mai mare dragul.
Exit. Slugoii zăvorăsc toate uşile.
Scena a VI-a Palatul din Moscova.
ŢARUL ALEXEI ŞI CURTEA LUI, CĂPITANUL BORDURĂ.
ŢARUL ALEXEI: Aşadar voi sunteţi infamul
aventurier care-a colaborat la decesul
vărului nostru Venceslav? CĂPITANUL BORDURĂ: Sire, înduraţi-vă, am fosttîrît fără voia mea de dom' Ubu.

ŢARUL ALEXEI: Oh! Netrebnic mincinos. în fine, ce doreşti?
CĂPITANUL BORDURĂ: Dom' Ubu m-a-ntemniţat sub pretext de conspiraţie,
am izbutit să evadez şi-am gonit cinci zile şi cinci nopţi călare prin stepă

ca să vin să vă implorez mizericordioasa milostivire. ŢARUL ALEXEI: Ce-mi aduci în semn de supunere? CĂPITANUL BORDURĂ: Spada mea de aventurier şi-un plan andetai al oraşului Tho/n. ŢARUL ALEXEI: Primesc spada, dar martor mi-e sfîntul Gheorghe, arde planul,
căci nu voi să obţin victoria datorită unei trădări. CĂPITANUL BORDURĂ: Unul dintre feciorii lui Venceslav, junele Blegoslav,
mai e în viaţă şi-am să fac tot ce-mi va sta în putere ca să-l repun în drepturi.
ŢARUL ALEXEI: Ce grad aveai în armia polonezâ? CĂPITANUL BORDURĂ: Comandam regimentul 5 de dragoni Viîna şi-o roată de
strînsură în slujba lui dom' Ubu. ŢARUL ALEXEI: Bine, atunci te numesc sublocotenent în regimentul 10 de
cazaci şi păzea dacă trădezi! Dacă te lupţi vitejeşte vei fi recompensat. CĂPITANUL BORDURĂ: Curajul nu-mi lipseşte, sire! ŢARUL ALEXEI: Foarte bine, lipseşte din ochii mei.
Exil.

Scena a Vll-a

Sala de consiliu a lui Uhu.

DOM' UBU, MADAM UBU, CONSILIERI DE LA PHYNANCE.

DOM'UBU: Domnilor mei, deschid sesiunea şi vedeţi de ascultaţi cum trebuie şi staţi frumos. Mai întîi, ne vom opri la capitolul finanţe, pe urmă vom convorbi despre un mic sistem pe care l~am imaginat eu ca s-aduc vremea senină şi s-alung ploaia.

UN CONSILIER: Foarte bine, dom'îe Ubu.

MADAM UBU: Ce prostovan !

DOM' UBU: Madam căcart, drepţi! Mult am să-ţi mai înghit eu prostiile? Vă aduc aşadar la cunoştinţă, domnilor, că finanţele merg binişor. în fiecare dimineaţă, un număr considerabil de copoi-de-ciorapi împînzeste străzile, iar hoţobanii fac minuni. Peste tot vezi numai case arse şi lume gemînd subt povara phynancelor noastre.

CONSILIERUL: Dar noile impozite, dom'le Ubu, dau rezultate?

MADAM UBU: Nici ca cît. Cu impozitul pe căsătorii abia dac-am scos unşpe centime şi unde pui că dom' Ubu se ţine scai de oameni ca să-i oblige să se-nsoare.

DOM' UBU: Balaur de tezaur, ce cornu' burţii mele, madam finănţăreaso, am şi eu unechi de vorbit cum ai tu gură de auzit. *(Hohote de rîs.)* Adică nu! Na, că mă faci să mă-ncurc şi din vina ta par tont! Dar ce cornu' meu de dom' Ubu! *(Intră un pristav.)* Acu', poftim, ăsta ce mai vrea? Cară-te, coşcodane, că te bag la zdup, plus descăpăţînare şi torsiune de gaibarace.

MADAM UBU: Uite c-a şters-o, dar a lăsat o scrisoare.

DOM' UBU: Citeşte-o. Parcă-mi pierdui minţile ori nu mai ştiu carte. Dă-i bătaie, başordină, o fi de la Bordură.

MADAM UBU: Exact. Zice că ţarul l-a primit foarte bine, că are să-ţi invadeze ţinuturile ca sa-I reînscăuneze pe Blsgoslav şi că tu ai să fii omorît.

DOM' UBU: Au, au! Mi-e frică! Mi-e frică! Âh! Mor pe loc. Bietu' de mine! Unde să mă vîr, Doamne sfinte? Răutăciosul ăsta o să mă omoare. Sfinte Antonie cu toţi sfinţii, ocrotiţi-mă şi-am să vă dau phynance, şi-am să vă aprind luminări. Ce să mă fac, Dumnezeule?

MADAM UBU: Nu-i decît o singură cale, dom'le Ubu.

DOM' UBU: Care, porumbiţe?

MADAM UBU: Războiul!

TOŢI: Doamne! Ce va să zică nobleţea!

DOM' UBU: Da, şi iar să-ncasez ghionti.

PRIMUL CONSILIER: Fuga, fuga să organizăm armata.

AL DOILEA CONSILIER: Şi s-adunăm merindele.

AL TREILEA CONSILIER: Şi să pregătim artileria şi fortăreţele.

AL PATRULEA CONSILIER: Şi să luăm banii pentru trupe.

DOM[1] UBU: A, nu, nici gînd ! Tu ăsta, te omor. Nu vreau să dau parale 1 Alta acum! Atribuţia mea

era să dezlănţui războiul, şi-acuma vreţi să-l fac eu cu contribuţie din retribuţia mea. Nici gînd, lumînaşterea lui verde de război, să-l facem dacă v-a apucat, dar un ban să nu scoatem din buzunar.
TOŢI: Trăiască războiul!

Scena a VUI-a
Tabără lingă Varşovia.
SOLDAŢI şi ŢEPELUŞI: Trăiască Polonia! Trăiască dom' Ubu!
DOM' UBU: Hai, madam Ubu, dă-mi platoşa şi aşchiuţa. Acuşic o să fiu atîta de-ncarcat, că dacă m-ar fugări cineva n-am să mă pot urni din loc.
MADAM UBU: Ptiu, laşule!
DOM' UBU: A, uite-l pe sabie de scabie care-o rupe la fugă şi pe cîrlig de firfiric care nu mai poate ţine piept! N-am să-i mai dau niciodată de capăt şi ruşii înaintează şi-au să mă omoare.
UN SOLDAT: Sire Ubu, uitaţi, cade şi foarfecă de unechi.
DOM' UBU: As tă me[1] omor cu cîrligul de căcart şi cu cosorul de fizionomie.
MADAM UBU: Frumos mai e cu casca şi cu cuirasa, parc-ar fi un dovleac armat.
DOM' UBU: Şi-acuma am să-ncalec călare pe cal. Domnilor, aduceţi calul phynanc. iar.
MADAM UBU: Dom'le Ubu, calul n-are să te poată purta, n-a mîncat nimic de cinci zile şi-i mai mult mort decît viu.
DOM' UBU: Asta-i bună! Gloaba de faţă mă costă 12 bani pe zi şi nu poate să mă ducă. Pe cornul meu, mă persiflaţi ori mă furaţi? *(Madam Ubu se-nro-şeşte şi pleacă ochii-n pămînt.)* Atuncea să-mi aduceţi alt dobitoc, dar eu pe jos nu merg, cornuburţii! *(I se-aduce un cal uriaş.)* Am să-ncalec ! Ba mai bine să m-aşed ca-n scaun c-o să cad. *(Calul porneşte.)* Ho! opriţi-], pentru numele lui Dumnezeu, c-am să cad şi-am să mor!
[1] Din cauza enervării, Dom' Ubu bîlbîie metatetic propoziţia: „Am să te omor..."; în original, *„Ji tou tue..."*.

MADAM UBU: Zău că-i bleg. A, uite-l că se scoală. Iar s-a prăvălit în ţărînă.
DOM' UBU: Ce cornu' fizic, sînt pe jumate mort! Dar mi-e totuna, plec la război şi-am să-i omor pe toţi. Care calcă strîmb, păzea! Zduc pu el[1] la turbincă, plus torsiune de nîrtiţă şi de dantură, cît şi extracţiune a limbii.
MADAM UBU: Noroc, dom'le Ubu !
DOM' UBU: Uitai să-ţi spui că-ţi încredinţez regenţa. Dar am luat cu mine condica financiară, aşa că dacă mă furi te am la mînă. Ţi-l las de ajutor pe ţepeluşul Pulpană. Adio, madam Ubu !
MADAM UBU: Adio, dom' Ubu! Ucide-l completamente pe ţar.
DOM' UBU: Te cred. Torsiunea nîrtiţii şi-a danturii, extracţia limbii, cît şi împlîntaţiunea aşchiuţei în unechi.
Armata se depărtează în sunet de fanfare.
MADAM UBU *(singură):* Acu' că muţunache ăsta s-a urnit, să ne vedem de treburile noastre, să-l omorîm pe Blegoslav şi să punem mina pe tezaur.
'Aceeaşi enervare, aceeaşi bîlbîială metatetică: „Ji Ion mets..." — „Zdup cu el..."
SFÎRŞ1TUL ACTULUI AL TREILEA

ACTUL AL PATRULEA *Scena I*
Cripta primilor regi ***ai*** *Poloniei, in catedrala din* ***Varşovia.*** ■
MADAM UBU.
MADAM UBU: Unde poate să fie tezaurul ăla? Nici o lespede nu **sună â** gol. **Ia** să vedem: am socotit treişpe lespezi de la mormîntul lui Ladislav cel Mare, mergînd pe lîngă zid şi, iaca, ioc. **Probabil** că m-au **păcălit.** Ba nu: aicea piatra sună a gol. La treabă, madam Ubu. Curaj, să desprindem lespedea

asta. Nu clinteşte. Ia să luăm noi căpeţeîul ăsta de cîrlig financiar, care-o să-şi **mai** facă o dată slujba. Uite i Uite aurul printre osemintele regale. Atunci, repede-n turbincă ! Hei, dar ce zgomot se-aude? Subt boitele ăstea-n ruină or mai rătăci oameni vii? Nu, mi s-a părut; ia să ne grăbim noi. Să luăm **totul.** Bănetului ăstuia o să-i şază mai bine Ia lumina zilei decît între mormintele foştilor principi. Să

punem piatra la Ioc. Dar ce-i? **Iar** zgomotul ăla. Prezenţa mea în locurile-acestea îmi provoacă o groază ciudată. O să iau restul aurului data viitoare, viu eu **mîine.** UN GLAS *(ieşind din morniîntul **lui** Ian Sigismund):* Niciodată, madam Ubu!
Madam Ubu fuge înspăimîntaiă cu aurul furat, pe uşa secretă.
Scena a II-a
Piaţa din Varşovia.
BLEGOSLAV ŞI PARTIZANII LUI, POPOR ŞI SOLDAŢI.
BLEGOSLAV: Înainte, prieteni! Vivat Venceslav şi Polonia! Pungaşul ăla bătrîn de dom' Ubu a şters-o, n-a mai rămas decît băhădîrca de madam Ubu cu **ţepeluşill** ei. Mă ofer să păşesc în fruntea voastră şi să repun în drepturi neamul părinţilor mei.
TOŢI: Vivat Blegoslav!
BLEGOSLAV: Şi vom desfiinţa toate impozitele puse de mizerabilul dom' Ubu.
TOŢI: **Uraaa**! înainte ! Să luăm palatul cu asalt şi să nimicim şleahta!
BLEGOSLAV: A! Uite-o pe madam Ubu cum iese cu guarzii pe trepte.
MADAM UBU: Ce poftiţi, domnilor? Aha, Blegoslav!
Mulţimea dă cu pietre.
PRIMUL GUARD: Toate geamurile-s zob !
AL DOILEA GUARD: Sfinte Gheorghe, m-au omorît!
AL TREILEA GUARD: Parastariţa dracului, mor!

BLEGOSLAV: Daţi cu pietre, fraţilor! ŢEPELUŞUL PULPANĂ: Ahaha! Aşa car'va'zică!
Trage spada şi se năpusteşte, făcînd un măcel înfiorător. BLEGOSLAV: Intre noi doi! Apără-te, bestie de brigand!
Se încaieră.
PULPANĂ: M-a ucis !
BLEGOSLAV: Victorie, fraţilor! Săriţi pe madam Ubu ! *(Se aud sunete de trîmbiţe.)* Aha, auziţi-i pe Nobili cum vin. Pas de fugă, să punem mîna pe scorpia ticăloasă! TOŢI: Pînă l-om putea spînzura pe banditul bătrln!
Madam Ubu fuge urmărită de toţi polonezii. Focuri de puşcă şi ploaie de pietre.

Scena a IH-a
Armata poloneză în marş prin Ucraina.
DOM' UBU: Paraipaşte, moaşte, cornu' meu şi-al vacii! domnia-noastră o să pierim, fiindcă murim de sete şi sîntem rupt de oboseală. Sire Soldat, aibi bunăvoinţa, rogu-te, a-mi căra casca financiară şi domnia-ta, sire Lăncier, împovărează-te cu foarfecă de căcart şi cu bastonul phydic spre a ne uşura persoana, căci, o spunem şi-o repetăm, sîntem foarte obosit.
Soldaţii execută.
PAJURĂ: Hăi! Dom'ne ! De mirare că ruşii nu s-arată.
DOM' UBU: Este regretabil că starea finanţelor noastre nu ne îngăduie să fi posedat o caleaşca pe măsura noastră; căci, de teamă a nu ne deşăla prin dăulare patrupedul, am fost parcurs tot drumul pe jos, ducîndu-ne bidiviul de frîu. Dară cînd înturna-ne-vom în Polonia, vom născoci, graţie ştiinţei noastre de phydică şi ajutaţi de luminile consilierilor noştri, o tărăboanţă cu pînze ca să transporte toată armata.
VIPUŞCĂ: Iacătă-l pe Nicolai Rensky, carele dă buzna.

DOM' UBU: Dar ce-ai, băiete?
RENSKY: Totul e pierdut. Măria-ta, polonezii s-au răsculat. Pulpană a fost ucis şi madam Ubu pusă pe fugă în munţi. DOM' UBU: Cobe crainică de restrişte, piază-rea, buhă cu moletiere! De unde-ai scornit balivernele astea? Poftim de vezi! Şi, mă rog, cine-a făcut asta? Blegoslav, fac prinsoare. De unde vii? RENSKY: De la Varşovia, înălţate doamne. DOM' UBU: Pui de scîrnă, dacă ţi-aş da crezare, aş întoarce din drum toată armata. Dar, domnule pui cu caş la gură, nici penele nu ţi-au dat, scăfîrlia

ţi-i seacă şi ţi s-au năzărit aiureli. Du-te-n linia-ntîi, băiete, că ruşii sînt aproape şi curînd o să pălim cu armele, atît cele de căcart, cît şi cele de phynance şi de phydică.
GENERALUL LASCY: Dom'le Ubu, nu-i vedeţi pe ruşi la şes? DOM' UBU: Aşa e, ruşii! Mi s-a-nfundat. Măcar dac-aş avea cum s-o şterg,
dar nici gînd, sîntem pe-un mamelon, şi-o să-ncasăm toate loviturile.
59
JAREY
UBU
ARMATA: Ruşii! Duşmanul!
DOM' UBU: Haideţi, domnilor, să luăm toate măsurile pentru bătălie. Domnia-noastră o să rămînem pe colină şi n-o să comitem gogomănia să coborîm de vale. Mă voi proţăpi în mijloc precum un bastion viu şi voi o să gravitaţi în juru-mi. Vă recomand să-ncărcaţi puştile cu cîte gloanţe-ncap în ele, fiindcă opt pîumbi pot curăţa opt ruşi, adică opt mai puţin pe capul meu. O să rînduim pifanteria pedestră la poalele colinei, ca să-i întîmpine pe ruşi şi să omoare cîţiva, pe cavalerişti în spate, ca să dea năvală la-mbulzeală, şi artileria pe lîngă moara de vînt aici de faţă, ca să tragă la grămadă. Cît despre noi, adică domnia-noastră, ne vom situa în chiar moară şi vom trage cu revolverul phynanciar pe fereastră, de-a curmezişul uşii vom propti bastonul phydie şi dacă vrea cineva să intre, păzea cîrligul de căcart!!!
OFIŢERII: Ordinele voastre, sire Ubu, vor fi executate.
DOM' UBU: Foarte bine! Astfel vom fi învingători. Cît e ceasul?
GENERALUL LASGY: Unşpe dimineaţa a.m.
DOM' UBU: Atunci să luăm masa, fiindcă ţarul n-are s-atace înainte de masă. Domnule general, zi-le soldaţilor să-şi facă nevoile şi să intoneze Cîntecul Finanţelor.
Lascy pleacă.
SOLDAŢI ŞI ŢEPELUŞI: Vivat dom' Ubu, marele nostru financiar! Zdrîng, zdrîng, zdrîng, zdrîng, zdrîng, zdrîng, zdrîng, zdrîng, zdrangzdrîng.
DOM' UBU: O, vitejii mei, îi ador ! *(O ghiulea rusească sfărîmă o aripă a morii.)* Aoleo, mi-e frică, Doamne Dumnezeule, am murit! Ba nu, totuşi, n-am păţit nimic.
Scena a IV-a
ACEIAŞI, UN CĂPITAN, *apoi* ARMATA RUS A.
UN CĂPITAN *(intrînd în fugă):* Sire Ubu, ruşii atacă.
DOM' UBU: Ei şi ce dacă, măria-mea ce să le facă? Nu i-am pus eu. Totuşi, domnilor de la Finanţe, să ne pregătim de luptă.
60
REGE
3V, 4
GENERALUL LASCY: O a doua ghiulea!
DOM' UBU: Ah! Nu mai pot. Aicea plouă cu plumb şi cu fier şi s-ar putea să căpătăm stricăciuni la preţioasa noastră persoană. Să coborîm.
Toţi coboară-n fuga mare. Bătălia se dezlănţuie. Dispar în norii de fum de la poalele colinei.
UN RUS *(lovind):* Pentru Dumnezeu şi Ţar!
RENSKY: Ah! m-a ucis!
DOM' UBU: înainte! Şi dumneata, domnule, nu te-oi prinde, că m-ai ghiontit,
mă-nţelegi? Poşircare! Cu hîrbul tău de puşcoci care nu trage. RUSUL: Na! Ce părere ai?
Trage un foc de revolver.
DOM' UBU: Ah ! Oh! M-a rănit, m-a găurit, m-a ciuruit, m-a administrat, m-a îngropat. Ei, dar nici aşa! Aha! l-am prins. *(îlsfîşie.)* Na! Acu' mai fă ceva, dacă mai poţi!
GENERALUL LASCY: înainte, nu vă lăsaţi, să trecem şanţul. A noastră-i victoria!
DOM' UBU: Crezi? Pîn-acum am pe frunte IE ai multe cucuie decît lauri.
CAVALERIŞTII RUŞI: Uraaa ! Ţarul! Faceţi loc!
Soseşte ţarul, însoţit de căpitanul Bordură deghizat.
UN POLONEZ: Sfinte Dumnezeule! Fugiţi! Ţarul! ALTUL: Doamne, Doamne, trece şanţul!
ALTUL: Pac ! Poc ! lote-te, pezevenghiul de locotenent, patru a miruit! BORDURĂ: Aha! N-aţi mai isprăvit? Na, Ian Sobiesky, ţi-ai încheiat socotelile ! *(îl doboară.)* Alţii la rînd !
Masacrează polonezi cu droaia.

DOM' UBU: înainte, fraţilor! Daţi-i la cap fîrj.îngăului I Chisăliţă să-i faceţi pe muscali! A noastră-i victoria! Trăiască Acvila Roşie !
TOŢI: înainte! Ura! Paraipraştia lui! Altoiţi-l pe hăndrălău I
BORDURĂ: Sfinte Gheorghe, m-au doborit.
DOM' UBU *(recunoscîndu-l):* Aha, tu eşti, Bordură! Aha, frăţioare. Sîntem cu toţii foarte fericiţi că te-ntîlnim iar. Am să te prăjesc la foc scăzut. Domnilor

financiari, faceţi focul. Oh! Ah! Oh! M-au ucis. Ghiulea de tun a fost, în cel mai rău caz ! Vai, Dumnezeule Doamne, iartă-mi păcatele ! Da, nu-ncape vorbă, ghiulea a fost.
BORDURĂ: Ba nu, un foc de pistol cu capse !
DOM' UBU: A, te rîzi de mine ! Iar? La cutie !
Se aruncă asupra lui şi-l sfişie.
GENERALUL LASCY: Dom'le Ubu, înaintăm pe tot frontul.
DOM' UBU: Văd şi eu. Dar nu mai pot. Sînt burduşit de şuturi şi-aş vrea să mă pun la pămînt! Of! plosca mea, praf!
GENERALUL LASCY: Duceţi-vă şi luaţi-o pe-a ţarului, dom'le Ubu.
DOM' UBU: Numaidecît. Aşa şi fac, haide! Tesac de rahart, fă-ţi datoria, şi tu cîrlig financiar, să nu rămîi mai prejos. Bastonul phydic să fie animat de-o generoasă emulaţie şi să-mpartă cu aşchiuţa onoarea de-a-l măcelări, scormoni şi exploata pe împăratul muscălesc. înainte, domnule cal al finanţelor!
Se năpusteşte spre ţar.
UN OFIŢER RUS: în gardă, majestate!
DOM' UBU: Na, ţine ! Au ! Vai! Ei! Dar nici aşa să n-o luăm ! Vă rog, domnule, scuzaţi, daţi-mi voie, lăsaţi-mă-n pace! Ah! pardon, n-am vrut, a fost fără intenţie! *(Fuge. Ţarul după el.)* Sfîntă Fecioară, turbatul ăsta se ţine după mine. Cu ce ţi-am greşit, Dumnezeule? Şi, poftim, mai am de trecut şi şanţu-napoi. îl simt în spatele meu şi hopu-n faţă! Curaj, cu ochii-nchişi!
Sare şanţul. Ţarul cade înăuntru.
ŢARUL: Na, am căzut mesa.
POLONEZII: Uraaa ! Ţarul a căzut!
DOM' UBU: Ah! Nici n-am curajul să mă-ntorc! S-a dus la fund. Ahaha! S-a zis cu el şi-i cară la ceafă! Haide, polonezii, daţi-i de cheltuială să vă ţie minte, că-i lat în spete, are unde, procletul! Eu nici nu-ndrăznesc să mă

uit la el! Totuşi prezicerea noastră s-a complect împlinit, bastontoroiul phydic a făcut minuni, şi fără doar şi poate că l-aş fi omorît integral dacă o spaimă inexplicabilă n-ar fi dat buzna ca să combată şi să anuleze efectele curajului domniei-noastre. Drept care a trebuit să dăm dosul subit şi nu ne-am datorat scăparea decît dibăciei noastre de călăreţ, cît şi tăriei de gambă a calului nostru financiar, a cărui iuţeală nu poate fi întrecută decît de-o vigoare egală, şi-a cărui sprinteneală i-a adus faima generală, precum şi adîncimii şanţului care s-a nimerit la tanc sub picioarele inamicului înălţimii-noastre marelui Maestru al Phynanţiilor aici de faţă, recte noi. Foarte frumos ce spun eu, dar nimeni nu m-ascultă. Poftim, na, iar începe!
Ţarul este eliberat de-o şarjă a dragonilor săi.
GENERALUL LASGY: Acum s-a zis, e debandada!
DOM' UBU: In regulă, uite momentul să-mi iau tălpăşiţa. Aşa deci dară, domnilor polonezi, înainte! adică, mai bine zis nu, înapoi!
POLONEZII: Fugiţi!
DOM' UBU: Haide, la drum ! Cîta mai gloata, ce goană, ce de-a mulţime, cum naiba s-o roiesc din harababura asta? *(E imbrîncit.)* Hei, tu acela, cască ochii c-acuşi experimentezi pe pielea ta clocotitoarea vitejie a Maestrului Phynanselor! Na, a şters-o! Ia s-o-ntindem noi, şi la iuţeală, cît nu se uită Lascy la noi. *Exit. După aceea se văd ţarul şi armata rusă urmărinda-i pe polonezi.*
Scena a V-a
O peşteră In Lituania. Ninge.
DOM' UBU, PAJURĂ, VIPUŞCĂ.

DOM' UBU: Ah ! Ce vreme cîinoasă, e-un ger de crapă pietrele şi persoana Maestrului Phynanselor se simte tare zgîlţîită.
PAJURĂ: Of ! Dom'ne Ubu, v-aţi mai venit în fire după spaimă şi după scăparea cu fuga?
63

DOM' UBU: Da! Nu mă mai tem, dar mă mai scap.
VIPUŞCĂ *(aparte)*: Ge porc!
DOM' UBU: Hei, dom'le Vipuşcă, ia zi cum îţi mai merge unechea?
VIPUŞCĂ: Mersi, dom'le, merge şi ea cît de bine poa' să meargă cînd merge rău. Drept carele, în contescinţă, plumbul o trage la pămînt fincă n-am putut să extrag glonţul.
DOM' UBU: Da? Aşa-ţi trebui'! Că 'mneata mereu te-nghesuiai să-i cafteşti pe alţii.- Uite, eu am dovedit o bravură maximă şi, fără să mă expui, am masacrat cu mîna mea proprie patru duşmani, fără să-i mai pun la socoteală pe ăia care erau gata morţi şi la care le-am dat lovitura cu graţie.
VIPUŞCĂ: Pajură, ştii cumva ce s-a-ntîmplat cu pustiulică ăla de Rensky?
PAJURĂ: A primit un glonle-n cap.
DOM' UBU: După cum, cînd sînt în floarea vîrstei, şi macul şi prăpădia sînt cosiţi de cruda coasă a crudei cosaşe care coseşte crud tărtăcuţa lor crudă, tot astfel s-a prăpădit şi mititelul de Rensky, care, orişicît, s-a luptat vitejeşte, dar ce vrei, prea erau mulţi ruşi.
PAJURĂ şi VIPUŞCĂ: Mde, dom'ne !
ECOUL: Dom'ce!
PAJURĂ: Ha? Ge? Să ne uităm cu orbenoclul.
DOM' UBU: A, nu! Ei drăcie, iarăşi ruşii, fac pari! M-am săturat! Şi, la urma urmelor, dacă m-atacă, îi vîr la turbincă.
Scena a Vi-a
ACEIAŞI. *Intră un urs.*
VIPUŞCĂ: Aoleo, dom'e cu finanţele!
DOM' UBU: Ehehe, ia uită-te, ce căţeluş mititeluş. Pe cuvîntul meu, că-i drfi
găluş. PAJURĂ: Păzea ! Au, ce urs gigantic! Unde mi-s cartuşele?
64
REGE
IV, *6*
DOM' UBU: Un ursi Ah, ce bestie feroce! Vai de mine, uite-mă-s mîncat. Fe-reascâ-mă Dumnezeu ! Şi vine la mine! Ba nu, pe Vipuşcă a pus laba! Răsuflu uşurat.
Ursul se repede la Vipuşcă. Pajură îi sare-n spinare cu lovituri de cuţit. Ubu se caţără pe-o stîncâ.
VIPUŞCĂ: Săi, Pajură, săi! Ajutor, dom'e Ubu!
DOM' UBU: Scîrţ, cotu'! Deseurcă-te, frăţioare. Pentru moment măria-noastră-şi spune *Tatăl nostru.* Să fie mincat fiecare cînd îi vine rîndul. PAJURA: Ala e! L-am atins! VIPUŞCĂ: Ţin-te, vere, începe să-mi dea drumul! DOM' UBU: *Sanctificetur nomen tuum...* VIPUŞCĂ: Scîrnăvie-mpuţită!
PAJURĂ: Ah ! Mă rupe ! Doamne, apără-ne, m-a omorît! DOM' UBU: *...Fiat voluntas tua...*
VIPUŞCĂ: Aha! L-am rănit! PAJURĂ: Ura! Sîngeră!
Dominînd chiotele ţepeluşilor, ursul mugeşte de durere şi Ubu continuă să mormăie.
VIPUŞCĂ: Ţine-l bine, să-mi scot boxul exploziv cu repetiţie. DOM' UBU: *...Panem nostrum quotidianum da nobis kodie...* PAJURĂ: L-ai scos? Că nu mai pot.
DOM' UBU: *...Sicut et nos dimittimus debitoribus nostris...* VIPUŞCĂ: Aha ! L-am scos !
Se-aude-o explozie şi ursul se prăbuşeşte mort.
PAJURĂ şi VIPUŞCĂ: Ura! Victorie!
DOM' UBU: *...Sed libera nos a malo. Amen.* în sfîrşit, e mort-mort? Pot să mă dau jos de pe stîncă?
PAJURĂ *(dispreţuitor):* N-aveţi decît.
DOM' UBU *(coborlnd):* Puteţi să vă socotiţi norocoşi, că dacă mai sînteţi încă-n viaţă şi mai fleşcăiţi în picioare zăpada Lituaniei, pentru asta trebui' să fiţi recunoscători magnificenţei virtuţi a marelui Maestru al Finanţelor,

carele s-a nevoit, s-a spetit şi-a răguşit ca să-nşire la *Tatăl nostru* întru mîntuirea voastră şi care-a manipulat paloşul spiritual al rugăciunii tot atîta de curajos precit aţi mînuit voi cu iscusinţă explozivul box cu repetiţie temporal al prezentului de faţă ţepeluş Vipuscă. Ba încă am mers şi mai departe cu devotamentul, deoarece n-am şovăit a ne aburca pe-o stîncă mai răsărită, astfel ca rugăciunile noastre să fie mai aproape de ceruri.
PAJURĂ: Greţoasă lighioaie !
DOM' UBU: Iată dar un mare dobitoc. Graţie mie aveţi ce mînca. Ce burtă are, domnilor! Intr-însa grecii s-ar fi simţit şi mai la largul lor decit în calul de lemn şi puţin a lipsit, scumpi prieteni, să verificăm cu propriii noştri ochi capacitatea ei lăuntrică.
PAJURĂ: Mor de foame ! Ce să mîncăm?
VIPUSCĂ: Ursul!
DOM' UBU: Of! Neajutoraţilor! O să-l mîncaţi crud? N-avem cu ce face focul!
PAJURĂ: Avem cremenea de la puşcă!
DOM' UBU: Că chiar, aşa-i. Şi pe urmă, pare-mi-se mie că nu departe de-aicea e-o pădurice în care musai că-s găteje uscate. Ia du-te de-adu, monseniore
Yipuşcă.
...
Vipuscă pleacă prin zăpadă.
PAJURĂ: Şi-acu', mesire Ubu, treceţi la jupuit ursul.
DOM' UBU: A, nu! Poate că nu-i mort de-a binelea. Cît despre tine, care eşti gata mîncat pe jumătate şi muşcat din toate părţile, rolul ăsta ţi se potriveşte de minune. Eu am să aprind focul pîn-o aduce el lemnele. *(Pajură începe să taie ursul.)* He ! Fii atent! Mişcă.
PAJURĂ: Da' bine, sire Ubu, e rece demult.
DOM' UBU: Păcat, ar fi fost mai bine să-l mănînc cald. Aceasta va provoca o indigestiune Magistrului Finanţelor.
PAJURĂ *(aparte):* E revoltător! *(Cu glas tare.)* Ajutaţi-ne olecuţă, dom'le Ubu, că nu pot face singur toată treaba.
DOM' UBU: Nu, eu nu vreau să fac nimic. Bine-nţeles că sînt obosit!
VIPUSCĂ *(revenind):* Ce nămeţi, oameni buni, parc-am fi în Castilia sau la Polul Nord. Începe să se-ntunece. într-un ceas se face beznă. Să ne grăbim cît se mai vede.

JARRY
UBU
Scena a Vil-a

DOM' UBU *(vorbeşte prin somn):* Hei! Domnule dragon rus, fii atent, nu tra-ge-ncoace, că-i lume pe-aici. A! uite-l şi pe Bordură, fioros mai e, parcă-i un urs. Şi Blegoslav care tabără pe mine! Ursul, ursul! A, l-am doborît; da' tare mai e, Dumnezeule ! Eu nu vreau să fac nimic. Pleacă, Blegoslav! Auzi, secătură? Acu' poftim, uite-l pe Rensky. Şi ţarul! Aoleo, au să mă bată! Şi Urboaica! De unde-ai luat tot aurul ăsta? M-ai jefuit de aurul meu, mizerabilo, ai cotrobăit în mormîntul meu care-i situat în catedra-ura din Varşovia, colţ cu Luna. Eu sînt defunct de multă vreme — Blegoslav m-a omorît — şi-s înhumat la Varşovia, lîngă Vladislav cel Mare, şi sînt şi la Cracovia, lîngă Ian Sigismund, şi-s şi-n carceră la Thorn, cu Bordură ! Uite-l iar. Ci cară-te-odată, urs blestemat! Semeni cu Bordură. Auzi, fiara dracului? Nu, n-aude că hoţobanii i-au amputat unechile. Descreierisiţi, ciungăviţi, ciopîrţiţi unechile, zdragonisiţi finanţele şi piliţi pînă la moarte, asta-i viaţa gologolanilor şi bucuria Magistrului Finanţelor.
Tace şi adoarme.

SFÎRŞITUL ACTULUI AL PATRULEA

REGE

ACTUL AL CINCILEA *Scena I*

Noapte. DOM' UBU *doarme. Intră* MADAM UBU, *care nu-l vede. Obscuritatea este absolută.*

MADAM UBU: In fine, uite-mă la adăpost. Atîta pagubă că-s singurică, dar ce fugă disperată: să traversezi toată Polonia în patru zile. Toate pocinoagele mi-au căzut pe cap grămadă. Nici n-a plecat bine dobitocul ăla gras, că am şi dat fuga la criptă să mă procopsesc. Nu trece mult şi cît p-aci să mă

lapideze Blegoslav şi cu zăltaţii lui. îmi pierd cavalerul, pe ţepeluşul Pulpană, care era atîta de-amorezat de nurii mei, incît cădea ca-ntr-un leşin de plăcere văzîndu-mă, ba chiar, mi s-au dat asigurări, nevăzîndu-mă, ceea ce este culmea tandreţei. Bietul băiat, pentru mine s-ar fi lăsat tăiat în două. Dovadă că Blegoslav l-a tăiat în patru. Hîrş, harş, harşt 1 Ah 1 îmi vine să mor. După aceea, cum spuneam, m-aştern pe fugă urmărită de mulţimea furioasă. Părăsesc palatul, pas alergător la Vistula, pas de trece, toate podurile păzite. Trec fluviu-not, sperînd a-mi descuraja persecutanţii. Nobilii se-adună din toate părţile şi mă-nconjurează. De mii şi numeroase ori cît p-aci să pier înăbuşită într-un cerc de polonezi înverşunaţi să mă piarză. Pin' la urmă, profitez de furia lor şi după patru zile de cînd tot fug prin omătul a ceea ce fu regatul meu, găsesc aicea un refugiu. Aste patru zile n-am beut, n-am mîncat. Blegoslav se ţinea de mine scai îndeaproape... In fine, iată-mă-s salvată. Sînt frîntă de fugă şi de foame. Dar tot aş vrea să ştiu ce s-a-ntîmplat cu burtelnita mea de paiaţă, adică vreau să zic, stimabilul meu soţ. Fie, ştiu că i-am sfeterisit la finanţe! Ce de-a mai raihtaleri i-am şterpelit! I-am şutit la sorcoveţi! Şi calul lui financiar care crăpa de foame: n-a prea văzut ovăz, bietul dobitoc! Hazlie chestiei Dar vai, mi-am pierdut comoara! A rămas la Varşovia, ducă-se după ea cine-o vrea!

DOM' UBU *(începînd să se trezească):* Puneţi gabja pe madam Ubu, tăiaţi-i unechile!

MADAM UBU: Ah ! Tată ceresc ! Unde mă aflu? îmi pierd minţile. O, nu, Doamne Dumnezeule!

întrezăresc, graţie proniei divine,
Pe mesirele dom? Ubu care doarme Ungă mine.

Să fac pe drăguţa. Ei, he-hei, a dormit bine puişorul? bondocu' mamii gros şi gras? DOM' UBU: Foarte prost. Ursul ăla era tare-al dracului! Luptă de-nfuriaţi şi devoraţi, da-nfuriaţii au mîncat şi-au devorat complect devoraţii după cum vei vedea cînd se va lumina de ziuă. Mă auziţi, nobili ţepeluşi? MADAM UBU: Ce tot îndrugă? E şi mai tîmpit decît era cînd a plecat. Pe cine-i căşună?

DOM' UBU: Vipuşcă, Pajură, răspundeţi, trăişti de rahart ce sînteţi. Unde sînteţi? Aoleu, mi-e frică. Şi, totuşi, s-a auzit vorbă. Cine-a vorbit? Nu cred că ursul! Căcart! Unde-mi sînt chibritele? Of! le-am pierdut în campanie. MADAM UBU *(aparte):* Să profităm de circumstanţă şi de-ntuneric, să simulăm

o apariţie supranaturală şi să-l punem să promită c-o să ne ierte găinăriile. DOM' UBU: Nu, zău, sfinte-Antoane, se-aude vorbă ! Parastariţele lui Dumnezeu,
spînzura-m-aş dacă nu-i aşa! MADAM UBU *(Ingroşlndu-şi glasul):* Da, dom'le Ubu, adevăr zic, se-aude vorbă,
şi trîmbita arhanghelului care-o să scoale finalmente morţii din scrum şi
pulbere n-ar putea vorbi altcum ! Ascultă acest glas sever. E glasul lui
sfîntul Gavril, care nu dă decît sfaturi bune. DOM' UBU: Ce-i drept, asta aşa e!
MADAM UBU: Nu mă tot întrerupe c-acuşi tac şi vai de prescurul tău ! DOM' UBU: Au ! burtica mea ! Tac, o vorbuliţă nu mai suflu. Continuaţi, coniţă
Arătare!
MADAM UBU: Ziceam, aşadar, dom'le Ubu, că eşti un bondoc gros şi gras. DOM' UBU: E. drept, tare gros şi gras. într-adevăr. MADAM UBU: Fleanca, 'mnezeii mă-sii! DOM' UBU: E! păi îngerii nu-njură! MADAM UBU *(aparte):* Căcart! *(Conti-*
nuînd.) Eşti însurat, dom'le Ubu? DOM' UBU: Cum de nu, cu cea mai a' dracu
cotoroanţă. MADAM UBU: Adică, vrei să spui că-i o
femeie încîntătoare. DOM' UBU: O gaşperiţă. Are ghiare peste
tot, nici nu ştii cum s-o iei. MADAM UBU: Trebui' s-o iei cu duhul
blîndeţei, mesire Ubu, şi dac-ai s-o iei
cu binişorul, ai să vezi că nu poate fi
asemuită nici cu Venera calipurgică. DOM' UBU: Care purcică?

JARBY
UBU

MADAM UBU: Văd că nu m-asculţi, domnule Ubu, pleacă-ţi urechea cu luare-aminte. *(Aparte.)* Ia să mă cam grăbesc eu, c-acuşi se crapă de ziuă. Domnule Ubu, soţia dumitale este-o femeie adorabilă şi nostimă şi n-are nici un cusur.
DOM' UBU: Vă-nşelaţi, nu-i lipseşte nici un cusur.
MADAM UBU: Gura! Nevastă-ta nu-ţi pune coarne.
DOM' UBU: Aş vrea să-l văd şi eu pe ăla care-ar putea să se-amorezeze de ea. E-o scorpie!
MADAM UBU: Nu-i beţivancă !
DOM' UBU: După ce-am încuiat cheia de la pivniţă. înainte, la opt dimineaţa era făcută şi se parfuma cu levănţuică. Acum de cînd dă cu heliotrop pute la fel. Mie mi-e totuna. Numa' că acuma pot să mă fac turtă singur.
MADAM UBU: Bădăran dobitoc! Nevastă-ta nu s-atinge de banii tăi.
DOM' UBU: Nuu, tare ciudat!
MADAM UBU: Nu-ţi sfeteriseşte nici un sfanţ!
DOM' UBU: Mărturie nobilul şi nefericele nostru monsenior de cal al Phynanse-lor, carele, nemaifiind alimentat de trei luni, a trebuit să facă toată campania tras de căpăstru de-a lungul Ucrainei. Drept care astfel au răposat în timpul serviciului militar, bietul dobitoc!
MADAM UBU: Toate astea sînt minciuni, nevastă-ta e un model de soţie şi tu eşti un monstru !
DOM' UBU: Toate astea sînt adevărate, nevastă-mea e-o cutră şi tu eşti o găgă-uţă.
MADAM UBU: Bagă de seamă, dom'le Ubu !
DOM' UBU: Aoleo, aşa-i, uitam cu cine vorbesc. Nu, nu mai spun altă dată!
MADAM UBU: L-ai omorît pe Venceslav.
DOM' UBU: Eu, nu-i vina mea, zău că nu! Madam Ubu m-a-ndemnat.
MADAM UBU: Din cauza ta au murit Boleslav şi Ladislav.
DOM' UBU: Treaba lor, ce să le fac! Voiau să mă buşească!
MADAM UBU: Nu ţi-ai ţinut făgăduiala faţă de Bordură şi după aia l-ai omorît.
DOM' UBU: Mai bine să fiu eu, decît el stăpînul Lituaniei. Pentru moment nu sîntem nici unul, nici altul. Aşa că vezi că nu-s eu.
MADAM UBU: N-ai decît o singură cale de ales ca să ţi se ierte toate fărădelegile.

DOM' UBU: Care? Sînt dispus să mă fac sfînt, vreau s-ajung episcop şi să-mi văz numele-n calendar. MADAM UBU: Trebui' s-o ierţi pe madam
Ubu c-a delapidat cîţiva gologănaşi. DOM' UBU: Mă rog, fie ! Am s-o iert după ce are să mi-i dea pe toţi înapoi, după ce-o s-o ciomăgesc bine şi după ce-o să-mi învie calul financiar. MADAM UBU: E-ntr-o ureche cu gloaba lui! ^0m^
Ah! sînt pierdută, se luminează de zi. DOM' UBU: Oricum, sînt mulţumit că acuma ştiu sigur precum că scumpa mea soţie mă ciupea. Deţin informaţia din sursă sigură. *Omnis a Deo scientia,* adică: *omnis* — toată; *a Deo* — ştiinţa; *scientia* — vine de la Dumnezeu. Asta-i explicaţia fenomenului. Dar coniţa Arătare nu mai scoate-o vorbă. De ce nu-i pot oferi o limonada? Spunea chestii foarte nostime! Uite că se luminează î Telegarniţa lui de cal financiar, Dumnezeule mare, păi asta-i madam Ubu!
MADAM UBU *(cu obrăznicie):* Nu-i adevărat, am să te excomunic! DOM' UBU: Ah ! putoare !
MADAM UBU: Ce sacrilegiu!
DOM' UBU: Asta-i prea de tot! Doar te văd cu ochii mei, bahadîrcă tembelă,
că eşti tu. Cum dracu-ai ajuns aici? MADAM UBU: Pulpană e mort şi polonezii m-au alungat.
DOM' UBU: Şi pe mine ruşii: spiritele superioare dau unul de altul gînd la gînd cu bucurie.
MADAM UBU: Zi mai bine că un spirit superior a dat peste-un măgar! DOM' UBU: Aşa ţi-i vorba, atunci o să dea peste el un palmiped.
Aruncă ursul peste ea.
MADAM UBU *(căzind zdrobită de greutatea ursului):* Dumnezeule! Ce grozăvie! Vai, mor! Mă sufoc ! Mă muşcă, mă-nghite, mă mistuie!

73

DOM' UBU: E mort, caraghioaso! Ei, da' mai ştii, poate că nu-i! Sfinte tare, au, nu-i, nu-i mort, s-o ştergem. *(Se urcă din nou pe stlncă.)* Tatăl nostru carele eş...
MADAM UBU *(descotorosindu-se de urs):* Na! unde-a dispărut?
DOM' UBU: Doamne, uite-o iar! Nu mă pot cu nici un chip descotorosi de tine,, fiinţă imbecilă? Ursul ăla e mort?
MADAM UBU: Da, nătărău neghiob, e rece de mult. Cum a ajuns aici?
DOM' UBU *(încurcat)*: Habar n-am. A, ba da, ştiu ! A vrut să-i mănînce pe Pajură şi pe Vipuşcă, şi eu l-am omorît dintr-un *Tatăl nostru.*
MADAM UBU: Pajură, Vipuşcă, *Tatăl nostru!* Ce mai e şi asta? S-a ţicnit, pe-ono-rariul meu[1]!
DOM' UBU: Ba e strict exact ce-ţi spun! Şi tu eşti o idioată, bă buco[2]!
MADAM UBU: Povesteşte-mi cum a decurs campania, dom'le Ubu.
DOM' UBU: Eh, la naiba, nu ! E prea lung. Tot ce ştiu e că, în ciuda incontestabilei mele vitejii, toată lumea m-a bătut.
MADAM UBU: Cum, chiar şi polonezii?
DOM' UBU: Ăştia strigau: „Vivat Venceslav şi Blegoslav !" Am crezut că vor să mă sfîrtece! Turbaţii dracului! Şi l-au mai ucis şi pe Rensky !
MADAM UBU: Atîta pagubă ! Ştii că Blegoslav l-a omorît pe ţepeluşul Pulpană?
DOM' UBU: Atîta pagubă! Şi l-au mai ucis şi pe săracu' Lascy!
MADAM UBU: Atîta pagubă !
DOM' UBU: A, dar pînă cînd, ia fă-te-ncoa', cutră ! Pune-te-n genunchi în faţa stăpînului tău! *(O-nhaţă şi-o sileşte să îngenuncheze.)* Să suporţi supliciul suprem.
MADAM UBU: Aha-ha, domnule Ubu!
DOM' UBU: Phî-hî-hî, ai isprăvit? Eu încep: torsiunea nîrtiţei, smulgerea perilor, împlîntarea căpeţelului de lemn în unechi, extracţia creierului prin căl-cîie, belirea posteriorului, rezecţia parţială sau chiar totală a măduvei spinale (măcar de s-ar putea rezolva problema spinoasă a caracterului ei

ţepos), fără să uităm incizia băşicii plutitoare şi, finalmente, marea descă-păţînare modernizată a sfîntului Ioan Botezătorul, program selectat din

[1] „Ma finance".
[2] „Ma giborgne".

Sfintele Scripturi, atît *Vechiul* cit şi *Noul Testament,* îngrijit, compilat, revăzut şi iarăşi adăogit de magistrul Finanţelor, aici de faţă, prezent! îţi place, neghioabo?
O zgîrîie. MADAM UBU: îndurare, domnule Ubu!
Mare tămbălău la gura grotei.

Scena a Ii-a
ACEIAŞI, BLEGOSLAV, *năpustindu-se-n cavernă împreună cu soldaţii lui.*
BLEGOSLAV: înainte, prieteni! Trăiască Polonia!
DOM' UBU: Ei, ei, un bob-zăbavă, domnule polonete ! Stai să termin cu madama mea de jumătate.
BLEGOSLAV *(lovindu-l):* Na, poltroane, mocofane, şnapane, ţopîrlane, otomane !
DOM' UBU *(ripostind):* Păzea, polonar, beţivănar, cioflingar, coţcar, deşcar, pleşcar, căcănar, cîrciobar, tătar, potlogar!
MADAM UBU *(dlnd şi ea):* Ţine, avorton, bufon, cameleon, cazon, spion, scorpion, zdragon, clapolon!
Soldaţii tabără pe Ubuime care se apără şi ea cum poate.
DOM' UBU: Cerule! Ce ghionti!
MADAM UBU: Avem şi noi picioare, domnilor polonezi.
DOM' UBU: Lumînaşterea mea verde, în sfîrşit, n-o să se mai sfîrşească odată? încă unul! Ah, dac-ar fi aici calul meu phynanciar!
BLEGOSLAV: Caftiţi, caftiţi permanent!
VOCI AFARĂ: Vivat dom' Ubu, marele nostru financiar !
DOM' UBU: Aha ha! Uite-i! Uraaa! Uite dom' Ubuşii cum vin. înainte, fuga marş, e nevoie de voi, domnilor de la Finanţe!
Intră ţepeluşii, care se bagă-n învălmăşeală.

VIPUŞCĂ: Afară cu polonezii!
PAJURĂ: Hm, ne vedem iar, domnule de la Finanţii. Înainte, păliţi cu putere, s-ajungem la ieşire; cum scăpăm afară, o luăm la sănătoasa numaidecît!
DOM' UBU: A, păi la asta sînt ăl mai competent! Aoleo, cum dă !
BLEGOSLAV: Doamne! Sunt rănit!
STANISLAVLEGZINSKI: Nu-i nimic, sire.
BLEGOSLAV: într-adevăr, sunt numai ameţit.
IAN SOBIESKI: Daţi, daţi îndesat, s-apropie de ieşire, parşivii!
VIPUŞCĂ: Sîntem la un pas, după mine, dom'lor! Drept care, ca urmare previzibilă, văz cerul.
PAJURĂ: Curaj, sire Ubu!
DOM' UBU: Ah! cam fac în pantaloni! înainte, cornuburţii! Crîmporciţi, spîr-cuiţi, jupuiţi, măcelăriţi, ce cornubucii staţi! Aha, au mai scăzut!
VIPUŞCĂ: Nu se mai aţin decît doi la ieşire.
DOM' UBU *(doborîndu-i cu lovituri de urs):* Na şi ţie, na şi ţie! Uf, bine că mă văd afară! La picior! După mine, restul, şi cu grăbire!

Scena a IlI-a
înfăţişează provincia Livonia,
troienită de nea. UBUŞII *şi-ai*
lor lulnd-o la picior.
DOM' UBU: Ah, cred c-au renunţat să ne mai ajungă.
MADAM UBU: Da, Blegoslav s-a dus să se-ncoroneze.
DOM' UBU: Nu-l invidiez pentru coroana asta.
MADAM UBU: Ai mare dreptate, dom' Ubu. *Dispar în depărtare.*

V, 4
.
Scena a IV-a
Puntea unei corăbii navigind iute, cu vlnt la pupa, pe Baltică. Pe punte DOM' UBUşi *gaşca lui.*
^ \
• COMANDANTUL: Ah! Ce
X. briză breazâ!
DOM' UBU: E de remarcat că navigam cu o iuţeală miraculoasă. Facem cel puţin un milion de noduri pe oră şi ce au bun nodurile astea e că, odată făcute, nu se mai desfac. E drept că avem vînt dm~spate.
PAJURĂ: Ce jalnic gogoman !
O rafală şi nava se handează la val.
DOM' UBU: Au ! Vai! Doamne ! Ne-am răsturnat. Dar nu vezi că-ţi merge vasu-n derivă? O să cădem dracului!
COMANDANTUL: Trupa, volta sub vînt, luaţi terţarola mizenă !
DOM' UBU: Hei, păi, nu, la naiba! nu vă lăsaţi cu toţii pe-o parte ! E-o imprudenţă. Şi presupuneţi că se schimbă vîntul şi bate dintr-un peş: ne ducem la fund şi-o să ne mănînce peştii.
COMANDANTUL: Banda babord, braţează verga, fila scota la rîndunică! De grabă, taie funga de săgeată la trinchet!
DOM' UBU: Nu, nu! Să-i dea bătaie, fuga! Ga săgeata rîndunică ! Sînt grăbit! N-auziţi, daţi bătaie ! Tu eşti vinovat, brută căpitănească, dacă n-acostăm

laşi germen.

V, 4
MADAM UBU: Ce va să zică erudiţia! Cică ţara asta e foarte frumoasă. DOM' UBU: Ei, domnilor, oricît de frumoasă ar fi nu-ntrece Polonia! Dacă n-ar exista Polonia, n-ar exista polonezi î[1]
[1] Ediţia din 1900 adaugă acestei ultime scene *Cintecul descreierisirii*, care face parte din *Ubu încornorat,* III, 3, pp. 172—176. După ultima replică, dom' Ubu continuă cu fraza următoare: *«Şi-acuma, deoarece aţi ascultat frumos şi-aţi stat cuminţi, o să vă cîntăm „Cinte-<cul descreierisirii"*».

SF î RŞ I.T
JARRY

1
DESPRE TEATRU
REGS

CRED[1] CĂ PROBLEMA: TEATRUL TREBUIE SĂ SE ADAPTEZE MULŢIMII sau mulţimea — teatrului este definitiv rezolvată. Care mulţime, odinioară, n-a înţeles sau nu s-a prefăcut că a înţeles tragicii şi comicii decît pentru că fabulele **lor** erau universale şi reexplicate de patru ori într-o dramă, şi, de cele mai multe ori, preparate de-un personaj prologal. La fel cum astăzi mulţimea se duce la Comedia Franceză ca să-i audă pe Moliere şi pe Racine, pentru că sunt jucaţi fără-ntre-Articol apărut în *Mercure de France* (septembrie 1896).

rupere. De altfel e sigur că substanţa lor îi scapă. Teatrul nedobîndind încă libertatea de-a-l expulza cu violenţă pe cel care nu pricepe, şi de-a evacua sala în fiecare pauză înainte de exclamaţii şi de aclamaţii, ne putem mulţumi cu acest adevăr demonstrat că va fi bătaie (dacă va fi) în sală pentru o

operă de vulgarizare, aşadar de fel originală şi prin asta anterior accesibilă celei originale, şi că aceasta va beneficia, cel puţin în prima zi, de un public rămas stupefiat, mut prin urmare. Şi-n prima zi vin cei care ştiu să-nţeleagă.

Există[1] — dac-am vrea să coborîm pînă la public — două lucruri ce s-ar cuveni să i se dea şi care i se şi dau: personaje care gîndesc la fel cu el (un ambasador siamez ©ri chinez, ascultînd *Acarul,* a făcut prinsoare că avarul o să fie păcălit şi caseta şterpelită) şi pe care să le priceapă pe deplin (cu această impresie: „Ce spiritual sunt că rîd de vorbele astea spirituale", impresie de care nu sunt privaţi auditorii d-lui Donnay[2], şi cu cealaltă impresie, cea a creaţiei, care-l cruţă de oboseala de a prevedea); şi, în al doilea rînd, subiecte şi peripeţii *naturale,* adică obişnuite zilnic oamenilor obişnuiţi, ştiut fiind că Shake-speare, Michel Angelo sau Leonardo da Vinci sunt cam ampli şi au un diametru cam anevoie de parcurs, pentru că geniul şi înţelegerea sau chiar talentul, nefiind de-aceeaşi natură, nu stau la-ndemîna celor mai mulţi. Dacă-n tot universul există cinci sute de persoane care, în comparaţie cu infinita mediocritate, sunt un pic Shakespeare şi Leonardo, nu e drept să li se-acorde acestor cinci sute de spirite de elită ceea ce li se dă din belşug auditorilor d-lui Donnay — mulţumirea de-a nu vedea pe scenă ceea ce nu-nţeleg, plăcerea activă de-a crea astfel puţintel, pas cu pas, şi de-a prevedea? Ceea ce urmează este un index de cîteva obiecte vădit oribile şi incomprehensibile pentru cele cinci sute de spirite, obiecte care încurcă scena fără folos; în primul rînd *decorul* şi *actorii.*

[1] Paragraful acesta şi cel următor sunt citate ilustrativ în *12 argumente despre teatru,* 3; vezi pp. 92—93.

[2] *Maurice Donnay* (1859 — 1945), prolific şi facil autor dramatic, membru al Academiei franceze, jucat la început (perioada 1890) la cabaretul Chat-Noir. Poreclit de Jarry, în *Almanahul pe 1899, „cel care îndrăgostită",* aluzie la tematica pieselor lui bulevardiere cu „triunghiuri".

Decorul nu este nici natural, nici artificial — este hibrid. Dac-ar fi asemănător naturii, ar fi un duplicat superfluu... O să vorbim mai încolo despre natura-decor. Artificial nu este în sensul că nu oferă artistului realizarea exteriorului văzut prin el însuşi sau, mai bine zis, creat de el însuşi. Or, ar fi foarte primejdios ca poetul să impună, unui public de artişti, decorul aşa cum l-ar zugrăvi el însuşi. într-o operă scrisă, cine ştie să citeac :ă vede sensul ascuns într-adins pentru el, recunoaşte fluviul etern şi invizibil şi-l numeşte *Anna Peranna.* Pînza pictată realizează un aspect dedublabil pentru foarte puţine spirite, fiind mult mai anevoios să extragi calitatea dintr-o calitate decît calitatea dintr-o cantitate. Şi e dreptul fiecărui spectator să vadă scena în decorul care convine viziunii *lui* despre scenă. Altminteri, în faţa marelui public, oricare decor artistic e bun, mulţimea pricepînd nu de la sine, ci numai dacă i se impune.

Există două jfeluri de decoruri: interioare şi sub cerul liber. Amîndouă au pretenţia să reprezinte săli sau cîmpii naturale. Nu vom mai reveni asupra chestiunii, hotărîte o dată pentru totdeauna, a stupidităţii decorului în *trompe-V'oeil*[1]. Menţionăm că zisul *trompe-V oeil* dă iluzia numai celui care vede în chip grosolan, adică nu vede, şi că-l scandalizează pe cel care vede într-un chip inteligent şi eligent[2] natura, prezentîndu-i caricatura acesteia, a naturii, prin cel care nu înţelege. Zeuxis[3] a înşelat nişte animale proaste, se zice, iar Tizian* — un hangiu. Decorul de cineva care nu ştie să picteze se apropie mai mult de decorul abstract, nedînd decît substanţa; la fel cum decorul pe care cineva ar şti să-l simplifice ar alege accidentele utile.

Noi am încercat decoruri *heraldice,* adică desenînd într-o tentă unică şi uniformă o scenă întreagă sau un act, personajele trecînd armonice pe acest cîmp

[1] Termen tehnic în pictură. Tablou în care obiectele naturii neînsufleţite sunt reprezentate în aşa fel încît creează iluzia realităţii.

[2] Selectiv.

[3] Pictor grec din Heracleea (?470—?400). Considerat ca şef al şcolii ioniene, care căuta iluzia şi strălucirea culorii. Pliniu cel Bătrîn, *în Istoria naturală,* povesteşte că Zeuxis ar fi pictat un coş cu struguri de care nişte păsări s-au apropiat ca să-i ciugulească. Dar Parrhasius, principalul său rival artistic, a pictat o perdea acoperind un tablou, perdea pe care Zeuxis a întins mîna ca s-o ridice.

[4] *Tiziano Vecellio* (1477—1576). Neavînd cu ce-şi plăti consumaţia într-un han, a pictat pe masă cîţiva scuzi pe care hangiul s-a străduit în zadar să-i adune.

de blazon. Asta e puţin cam pueril, zisa tentă stabilindu-se singură (şi mai exactă, căci trebuie să ţii

seama şi de daltonismul universal şi de orice idiosin-crazie) pe un fond care n-are culoare. Ţi-l poţi procura foarte simplu şi-ntr-un fel simbolic exact, cu o pînză nezugrăvită sau cu un spate de decor, fiecare pătrun-zînd *locul* pe care-l vrea, sau, mai bine zis, dacă autorul a ştiut ce-a vrut, adevăratul decor, exosmozat pe scenă. Pancarta adusă potrivit schimbărilor de loc evită rapelul periodic la non-spirit prin schimbarea decorurilor materiale,, perceput mai ales în momentul diferenţei dintre ele.
în aceste condiţii, orice element de decor de care ar fi nevoie în mod special — fereastră care se deschide, uşă care se sparge — este un accesoriu şi poate fi adus ca o masă ori ca o torţă.
Actorul „îşi compune capul" şi ar trebui să-şi compună tot corpul personajului. Diferitele contractiuni şi extensiuni faciale ale muşchilor sunt expresiile, jocurile fizionomice etc. Nu s-a gîndit nimeni că muşchii rămîn aceiaşi sub faţa calchiată şi machiată, şi că Mounet[1] şi Hamlet n-au o zigomatică asemănătoare, chiar dacă din punct de vedere anatomic s-ar putea crede că nu-s decît unul şi-acelaşi om. Sau se spune câ diferenţa e neglijabilă. Actorul va trebui să-şi substituie propriului cap, cu ajutorul unei *măşti* care i-l acoperă, efjgia_PEIlS£L_ —NAtWirthl, care mască nu va avea, ca în Antichitate, caracterul plînsului ori al rîsului (ceea ce nu-i de fel un caracter), ci caracterul personajului: Avarul,, Şovăitorul, Lacomul acumulînd crimele...
Şi dacă masca include caracterul etern al personajului, există un mijloc simplu (paralel caleidoscopului şi, mai cu seamă, giroscopului[2]) de *a pune în lumină,* rînd pe rînd sau mai multe deodată, momentele accidentale. Actorul depăşit, mascat de farduri puţin proeminente, ridică fiecare expresie la o anume forţă, prin nuanţe şi, mai ales, prin reliefuri, apoi la anume cuburi şi expozanţi indirecţi, prinJLUMINĂ.
Ceea ce vom explica mai jos era imposibil în teatrul antic, lumina verticală sau niciodată destul de orizontală subliniind cu umbre orice relief al măştii,, dar nu destul de lămurit, pentru că era difuză.

[1] *Jean Mounet-Sully* (1841 — 1916), celebru actor francez de tragedie. în *Almanahul pe 1899* este supranumit *„cel care Hamlet",* aluzie la celebra lui creaţie romantică.

[2] Aparat care, putînd executa o mişcare de rotaţie în jurul uneia dintre axele lui, poate fi deplasat în orice sens fără ca planul de rotaţie să se modifice.

E de la sine-nţeles că actorul trebuie să aibă o *voce* specială, care este vocea rolului, ca şi cum cavitatea gurii măştii n-ar putea emite decît ceea ce-ar spune masca, dacă muşchii buzelor ei ar fi supli. Şi e mai bine să nu fie supli, iar debitul să fie, de-a lungul întregii piese, monoton. Şi-am mai spus, iar, că actorul ar trebui şă-şi compună corpul rolului. De la fraza dintr-o prefaţă a lui Beaumarchais[1], *travesti-xxl* — interzis de Biserică şi de artă: *„Nu există nici un tînăr de-ajuns de format, pentru...".*
Femeia fiind fiinţa imberbă şi cu vocea ascuţită pînă la bătrîneţe, o femeie de douăzeci de ani reprezintă, potrivit tradiţiei pariziene, copilul de paisprezece, cu experienţa a şase ani în plus. Asta nu compensează cine ştie cît ridicolul profilului şi inesteticul mersului, linia tuturor muşchilor estompată de ţesutul adipos — odios pentru că este util, generator de *lapte.* Datorită diferenţei între creiere, un copil de cinsprezece ani, dacă se alege unul inteligent (căci se consideră că majoritatea femeilor sunt obişnuite, un mare număr de băieţi stupizi, cu cîteva excepţii superioare), îşi va juca în mod adecuat rolul; de exemplu, junele Baron[2] în trupa lui Moliere, şi toată acea epocă a teatrului englez (şi întregul teatru antic), în care nimeni n-ar fi-ndrăznit vreodată să încredinţeze un rol unei femei.
Cîteva cuvinte despre decorurile naturale, care există fără duplicat, dacă se încearcă montarea unei drame în plină natură, pe coasta unui deal, lîngă un rîu, ceea ce este excelent pentru propagarea vocii, mai ales fără *velum*[3], chiar

[1] Lapsus al lui Jarry. Nu este vorba de o „prefaţă", ci de „caracterele şi costumele piesei", scurte indicaţii asupra personajelor, pe care Beaumarchais (1732 — 1799) le dă imediat după distribuţie, înaintea primului act al comediei *Nunta lui Figaro* (1784). Citatul este de asemeni inexact. Iată textul la care face aluzie Jarry, text explicativ referitor la personajul Cherubin: *„Acest rol nu poate fi jucat, cum a şi fost, decît de-o femeie tînără şifoarte frumoasă; n-avem In teatrele noastre un interpret foarte tînăr, suficient de format pentru ca să-i simtă pe deplin subtilităţile".* Intr-o scrisoare din 1896, adresată lui Lugne-Poe, făcînd iarăşi aluzie la Beaumarchais, va indica din nou sursa frazei cu *travesti-u*\ tot în „prefaţa" la *Nunta lui Figaro;* (vezi scrisoarea, p. 462).

[2] *Michel Boyron,* zis *Baron* (1653 — 1729), autor şi actor comic francez din trupa lui Moliere, apoi din cea de la Hotel de Bourgogne. La 11 ani făcea parte dintr-o trupă de teatru alcătuită din copii. Un an mai tîrziu, Moliere îl angajează în trupa lui.

[3] Pînză care, în teatrul antic, se întindea deasupra spectatorilor (ca să-i apere de soare sau de ploaie) şi deasupra scenei.

dacă sunetul se pierde; dealurile sunt de-ajuns, cu nişte arbori, pentru umbrar Se joacă şi astăzi, ca şi-acum un an, în aer liber, *Diavolul, neguţător de rachiu*[1]*,,* şi ideea a fost completată la precedentul *Mercure* de dl. Alfred Vallette. Acum trei sau patru ani, dl. Lugne-Poe, împreună cu cîţiva prieteni, a jucat la Presles^ la liziera pădurii de la l'Isle-Adam, într-un teatru natural, scobit în munte, *Păzitoarea.* în aceste vremuri de ciclism universal, într-o vară, cîteva reprezentaţii duminicale foarte scurte (de la 2 la 5) — dintr-o literatură nu prea abstractă la-nceput *(Regele Lear,* de exemplu; noi nu pricepem ideea asta a unui teatru al poporului), prin locuri la ţară aflate la cîţiva kilometri depărtare numai (cu înlesniri pentru cei care folosesc trenul), fără pregătiri anterioare, cu locurile la soare gratuite (dl. Barrucand[2] scria de curînd despre un teatru gratuit) şi cu scena improvizată, cărată într-una sau în cîteva maşini — n-ar fi de loc, absurde.

[1] Prima dintre piesele populare ale lui *Maurice Pot-techer* (1867 —1960), piesă cu care, la 1 septembrie 1895,. s-a inaugurat teatrul popular din Bussang, în Vosges. Partizan al teatrului popular, M. Pottecher (autor al unui eseu *Teatrul poporului, renaştere şi destin al teatrului popular* — 1899) în *Le Diable, marchand de goutte,* demonstrează pe înţelesul tuturor ravagiile alcoolismului.

[2] *Victor Barrucand,* poet parnasian minor, dramaturg cu oarecare vogă la sfîrşitul secolului al XlX-lea, autorul unei piese în cinci acte, *Caleaşca de lut ars,* adaptare după *Mrick' chakatika* (dramă de propagandă budistă, atribuită unui personaj legendar, devenit rege, anume Sudraka — *„cel care aparţine păturii meşteşugarilor").* In spectacolul regisat de Lugne-Poe a jucat marea actriţă Suza-nne-Despres.

[12 ARGUMENTE DESPRE TEATRU]

JAHRY

UBU

Arta dramatică renaşte — sau ia naştere poate în Franţa — de cîţiva ani încoace, nedînd încă pînă acum decît *Vicleniile lui Scapin*[1] (şi pe Bergerac[2], după cum se ştie) şi *Burgracii*[3]. Noi avem un tragic, posesor de spaime şi de înduioşări noi atît de intim ale sale, încît este inutil să le exprime altfel decît prin tăcere: Maurice Maeterlinck. La fel, Charles Van Lerberghe[4]. Şi alte nume pe care le vom cita. Credem că asistăm cu siguranţă la o naştere a teatrului, căci, pentru prima oară-n Franţa (sau *în Belgia,* la Gând, noi nevăzînd Franţa într-un teritoriu neînsufleţit, ci într-o limbă, şi Maeterlinck fiind sigur al nostru, în aceeaşi măsură în care îl repudiem pe Mistral), există un teatru ABSTRACT, iar noi putem, în fine, citi, fără efortul unei traduceri, ceva care e la fel de etern tragic precum Ben Johnson[5], Marlowe[6], Shakespeare, Cyril Tour-neur[7], Goethe. Nu ne mai lipseşte decît o comedie la fel de nebunească precum *[bifat: Silenele]* unica a lui Dietrich Grabbe[8], care n-a fost niciodată tradusă. Theâtre d'Art, Theâtre Libre, Oeuvre au fost în stare (în afară de traduceri de piese străine, despre care nu e locul să discutăm aici şi care erau noi, exprimînd sentimente noi — Ibsen, tradus de contele Prozor, şi curioasele adaptări hinduse făcute de A.-F. Herold[9] şi de Barrucand[10]) să descopere, pelîngăo

[1] Farsă în trei acte scrisă în 1671 de Moliere.

[2] *Cyrano de Bergerac* (1619 — 1655), poet, romancier şi dramaturg francez.

[3] Dramă în trei acte în proză scrisă de Victor Hugo în 1843.

[4] *Charles Van Lerberghe* (1861 — 1907), poet simbolist francez de origină flamandă, autorul dramei în trei acte, scrisă pentru teatrul de păpuşi, *Les Flaireurs (Copoii),* jucată la Teatrul de Artă la 5 februarie 1892 şi reluată la Teatrul l'Oeuvre la 18 ianuarie 1896. [6] *Ben Johnson* (?1572—1637), dramaturg elisabefan, autor a numeroase piese de teatru.

[6] *Crîstopher Marlowe* (1564—1593) poet, unul dintre marii tragici ai perioadei elisabetane, dramaturg care a impus versul alb în teatrul englez.

[7] *Cyril Tourneur* (?1575 —1626), dramaturg englez, autorul a două celebre tragedii *(Tragedia răzbunătorului*— 1607 şi *Tragedia ateului*— 1611), printre cele mai caracteristice şi mai sumbre „drame sîngeroase" ale teatrului elisabetan.

[8] *Christian Dietrich Grabbe* (1801—1836), dramaturg german, neînţeles de contemporanii săi, schiţînd în dramele pe care le-a scris marile linii moderne, pe care expresionismul german al secolului al XX-lea le-a redescoperit şi le-a reluat.

[9] *Andre'-Ferdinand Herold* (1865 — 1940), simbolist; poet, prozator şi dramaturg. în *Almanahul pe 1899* la capitolul *Literatură şi arte,* sub titlul *Festivitatea automobilă,* supranumit *„cel care de asemeni ştie".*

Printre traducerile şi adaptările lui, la care face aluzie A.J., iată cîteva: *Exilul lui Harini,* poem dramatic în proză şi în versuri, inspirat din literatura sanscrită (1888), *Vpanişadul Marelui Aranyaka* (1894),' *Inelul Sakuntalei,* adaptare după Kalidasa, jucată pe scena Teatrului l'Oeuvre la 10 decembrie 1895.
[10] Vezi *Despre inutilitatea teatrului In teatru.*

mulţime de erori *(Teodat[1]* etc), dramaturgi ca Rachilde[2], Pierre Quillard[3], Jean Lorrain[4], E. See[5], Henry Bataille[6], Maurice Beaubourg[7], Paul Adam[8], Francis Jammes[9], dintre care mulţi au scris opere justificînd aproape definiţia de capodopere, şi care, în orice caz, au intuit noul şi s-au dovedit creatori. Aceştia şi alţi cîţiva, precum şi vechi maeştri care vor fi traduşi *(Marl[owe~* de G.E.[10]), vor fi jucaţi în stagiunea asta de l'Oeuvre, aşa cum Odeon-ul îl traduce pe Eschyl, înţelegînd că gândirea modificîndu-se poate „în inel", nu există ceva mai nou decît piesele foarte vechi.

Cîteva frumoase încercări de decor au fost făcute de artişti la diferite teatre independente: trimit la un articol al d-lui Lugne-Poe *{bifat:* care va apărea luna asta], apărut de la 1 octombrie în *„Mercure",* în legătură cu un proiect de loc irealizabil de „teatru elisabetan".

[1] *The'odat,* piesă de *Re'my de Gourmont* (1858 — 1915), poet şi teoretician al simbolismului, unul dintre fondatorii revistei *„Mercure de France"* (1890). Jarry a fondat împreună cu el revista *„Perhinderion".*

[2] Pseudonimul *Margueritei Eymery* (1860 — 1963), prozatoare franceză, soţia publicistului Alfred Valette, cu care a scos, la 1 ianuarie 1890, primul număr al revistei *„Mercure de France".* Printre eseurile ei se cuvine menţionat *Alfred Jarry sau supramasculul literelor (Alfred Jarry, ou le Surmâle des lettres),* 1928. Piesa ei *Păianjenul de cristal* a fost jucată, în februarie 1894, de Teatrul l'Oeuvre.

[3] *Pierre Quillard* (1864 — 1912), poet simbolist, publicist şi dramaturg, autorul unei piese, *Fata cu mîinile tăiate,* jucată la Teatrul de Artă şi al unui poem dialogat, *Bătăci-toarea,* jucat, la 22 aprilie 1896, la Teatrul l'Oeuvre. A tradus din Sofocle, *Filoctet* (1896).

[4] "Vezi *Discursul lui Jarry,* p. 11, n. 1.

[6] *Edmond See,* (1875 — 1959), autor dramatic minor *(Oaia—* 1896, *Indiscretul —*1903 etc), romancier şi eseist *(Teatrul francez contemporan—* 1928).

[6] *Henry Fe'lix Bataille* (1872 — 1922), poet şi autor dramatic simbolist, a cărui piesă de debut, *Frumoasa din pădurea adormită,* feerie lirică în trei acte, scrisă în colaborare cu Robert d'Humieres, a fost jucată pe scena Teatrului l'Oeuvre, în 1894. La 10 mai 1900 Teatrul Odâon îi joacă *Vraja,* comedie dramatică în patru acte.

[1] *Maurice Beaubourg,* dramaturg simbolist minor, autorul primei piese franceze „moderne", *Imaginea,* în trei acte, jucată de Teatrul l'Oeuvre, în februarie 1894, şi publicată cu o prefaţă în care se susţinea cauza teatrului de idei (tip Ibsen) în opoziţie cu teatrul naturalist.

[8] *Paul Adam* (1862 — 1920), romancier şi publicist prolific, autor între altele al unei drame, *Toamna* (1893), scrisă în colaborare cu Gabriel Mourey, autor de piese de „groază" pentru Grand-Guignol.

[9] *Francis Jammes* (1868 — 1938), fecund poet simbolist, prozator şi publicist. Jarry face aluzie probabil la *O zi,* poem dialogat, tipărit la *Mercure de France* în 1896.

[10]*Georges Eckhoud* (1854—1927), romancier [belgian, care traducea *Eduard al II-lea* pentru Teatrul l'Oeuvre.

Ce e o piesă de teatru? O serbare cetăţenească? O lecţie? O petrecere? S-ar părea, la prima vedere, [că o piesă de teatru e o serbare cetăţenească, fiind un spectacol oferit unor cetăţeni adunaţi laolaltă. Dar observaţi că există mai multe categorii de public de teatru sau, cel puţin două: adunarea micului număr de inteligenţi şi cea a marelui număr. Pentru acest mare număr — spectacolele de montare (spectacole de decoruri şi de balete sau de emoţii vizibile şi accesibile, Châtelet[1] şi Gaiţe[2], Ambigu[3] şi Opera Comică), spectacole care-i sunt mai ales petrecere, poate şi lecţie puţin, pentru că amintirea lor persistă, dar lecţie de sentimentalitate falsă şi de estetică falsă, care sunt jsingurele adevărate pentru acest mare număr, căruia teatrul micului număr i se pare o plictiseală de neînţeles. Acest din urmă teatru nu e pentru publicul lui nici serbare, nici lecţie, nici petrecere, ci acţiune; elita participă la realizarea creaţiei unuia dintre ai ei, care vede trăind în însăşi această elită fiinţa creată de el, plăcere activă care e singura plăcere a lui Dumnezeu şi a cărei caricatură mulţimea civică o are în actul carnal. Chiar şi mulţimea se bucură puţin de această plăcere a creaţiei, fireşte destul de relativ[4].

«Există — dac-am vrea să coborîm pînă la public — două lucruri ce s-ar cuveni să i se dea, şi cărei se şi dau: personaje care gîndesc la fel cu el (un ambasador siamez ori chinez, ascultînd

Avarul, a făcut prinsoare că avarul o să fie păcălit şi caseta şterpelită) şi pe care să le'priceapăpe deplin (cu această impresie: „Ce spiritual sunt cărîdde vorbele astea spirituale", impresie de care nu sunt privaţi auditorii d-lui Donnay, şi cu cealaltă impresie, cea a creaţiei, care-l cruţă de oboseala de a prevedea); şi, în al doilea rînd, subiecte şi peripeţii *naturale,* adică obişnuite zilnic oamenilor obişnuiţi, ştiut fiind că Shakespeare, Michel Angelo sau Leonardo da Vinci sunt cam ampli şi au un

[1] Teatrul care continua tradiţia pieselor populare cu spectacole de mare montare |şi a feeriilor pentru copii.
[2] Gaite-Lyrique, teatru municipal care prezenta opere comice, operete, vodeviluri din repertoriul clasic şi din cel mai recent; se bucura de mare popularitate.
[3] Sală de vodeviluri şi de piese uşoare.
[4] Pasajul următor pînă la sfîrşitul capitolului 3 face parte din articolul *Despre inutilitatea teatrului In teatru;* (pp. 80—87).

diametru cam anevoie de parcurs, pentru că geniul şi înţelegerea sau chiar talentul, nefiind de-aceeaşi natură, nu stau la-ndemîna celor mai mulţi. Dacă-n tot universul există cinci sute de persoane care, în comparaţie cu infinita mediocritate, sunt un pic Shakespeare şi Leonardo, nu e drept să li se-acorde acestor cinci sute de spirite de elită ceea ce li se dă din belşug auditorilor d-lui Donnay — mulţumirea de-a nu vedea pe scenă ceea ce nu-nţeleg, plăcerea activă de-a crea astfel puţintel, pas cu pas, şi de-a prevedea?» *„M. de France",* septembrie '96.

4

Evident, se poate face din orice — toate-s bune — teatru, dacă mai consimţim să numim teatru sălile astea ticsite de decoruri odios pictate, construite special, asemenea pieselor, pentru *[bifat:* infinita mediocritate a gloatei] mulţime. Dar chestiunea asta o dată rezolvată, nu trebuie să scrie pentru teatru decît autorul care gîndeşte mai întîi în forma dramatică. După aia, dacă e nevoie, se poate scoate un roman din drama lui, căci o acţiune se poate povesti, dar reciproca nu e aproape niciodată valabilă; şi dacă un roman e dramatic, atunci autorul l-a *[bifat:* gîndit] conceput (şi l-a scris) mai întîi sub formă de dramă. Teatrul, care animă măşti impersonale, nu e accesibil decît celui care se simte destul de viril ca să creeze viaţa: un conflict de pasiuni mai subtil decît conflictele cunoscute sau un personaj care să fie o nouă fiinţă. Toată lumea admite că Hamlet, de pildă, e mai viu decît un ins care trece, pentru că e mai complicat cu mai multă sinteză, ba chiar singur viu, pentru că e o abstracţie care merge. Deci e mai anevoios pentru spirit să creeze un personaj, decît pentru materie să construiască un om, şi dacă nu putem creea în mod indiscutabil, adică să dăm naştere unei fiinţe noi, mai bine să ne vedem de treabă. Moda lumii şi moda scenei exercită influenţe reciproce nu numai în piesele moderne. Dar[1], n-ar fi prea folositor ca publicul să vină la teatru în costum de

[1] Jarry pare să fi avut intenţia de a şterge conjuncţia; cf. ediţia *Tout Ubu.*

bal; în fond, chestiunea n-are importanţă, dar este enervant să vezi în sală cum spectatorii se privesc unii pe alţii cu binoclurile. De ce la Bayreuth lumea se duce în costum de voiaj? Şi cum s-ar mai aranja toate dacă n-ar fi luminată decît scena!

6

Un roman cunoscut[1] a glorificat *„teatrul de la ora zece"*[2]. Dar vor fi întotdeauna oameni care vor acsperi primele scene cu zgomotul întîrzierii lor. Ora aleasă actualmente pentru ridicarea cortinei e bună dacă se-ncetăţeneşte obiceiul de a se-nchide nu numai uşile lojilor, ci şi cele ale culoarelor, îndată după al treilea gong.

Sistemul fabricării unui rol care are în vedere însuşirile personale ale cutărui artist are cele mai multe probabilităţi să fie o cauză a pieselor efemere: pentru că artistul odată mort, nu va putea fi găsit altul cu totul asemeni. Acest sistem oferă autorului care nu ştie să creeze avantajul de a-i pune la dispoziţie o machetă pe datele căreia el exagerează pur şi simplu cutare sau cutare muşchi. Actorul ar putea la fel de bine să vorbească despre el însuşi (cu un minimum de educaţie) şi să spună ce-i trece prin cap. Cusurul acestui procedeu este evident în

tragediile lui Racine, care nu sunt piese, ci înşiruiri de roluri. Nu trebuie „stele", ci o omogenitate de măşti cu totul terne, siluete docile.

8

Repetiţiile generale au avantajul de-a fi, pentru cîţiva artişti şi pentru amicii autorului, un teatru gratuit în care, pentru o seară, eşti aproape izbăvit de mitocani.

[1] E vorba de *Les linottes (Găgăuţii),* roman de *Georges Courteline* (1858 — 1929). [3] Adică sălile în care cortina se ridică la ora zece seara.

Rolul *teatrelor Intr-o parte*[1] nu s-a sflrşit, dar cum acestea durează de cîţiva ani, lumea a-ncetat să le mai considere nebuneşti şi astfel au devenit teatrele obişnuite ale micului număr. în alţi cîţiva ani ne vom fi apropiat şi mai mult de adevăr în artă sau (dacă nu e vorba de adevăr, ci de modă) vom fi descoperit un altul, şi aceste teatre vor fi cu totul — în cel mai rău sens — obişnuite, dacă nu-şi aduc aminte că esenţa lor nu e să fie, ci să devină.

10

A menţine o tradiţie fie şi valabilă înseamnă să atrofiezi gîndirea care se transformă în durată; şi e o nesăbuinţă să vrei să exprimi sentimente noi într-o formă „conservată".

11

învăţăturile Conservatorului să fie rezervate, dacă vreţi, interpretării reluărilor* şi încă, mai ştii, dacă gîndirea publicului, evoluînd şi ea, cu cîţiva ani în întîrziere faţă de creatori, nu va fi indispensabil ca expresia să evolueze şi ea? Piesele clasice au fost jucate în costumele vremii lor; să facem la fel cu
vechii pictori, care voiau contemporane cele mai antice scene[2].
Orice „istorie" este atîta de plictisitoare, adică inatilă.

12

Drepturile de moştenire ţin de instituţia familiei, unde ne mărturisim totala incompetenţă. E mai bine ca moştenitorii să încaseze drepturi de autor şi să poată face, potrivit hotărîrii lor — dacă au chef — să dispară o operă, sau e mai bine ca, o dată cu moartea autorului, capodopera să fie a tuturor? Dispoziţiunile actuale mi se par cele mai bune. — Ca turneele în provincie. — „Claca"[1] îi permite autorului să-i facă pe spectatori să-nţeleagă cum şi-a vrut drama. Este o supapă de siguranţă, ca nu cumva entuziasme stîngace să se dezlănţuie cînd e nevoie de tăcere. Dar „claca" este o călăuză de gloată; într-un teatru care e teatru şi în care se joacă o operă care etc, nu credem, asemeni d-lui Maeter-Jinck, decît în aplauzele tăcerii.

[1] Termen din argot-ul de teatru desemnînd un grup de indivizi cu aplauzele plătite, obligaţi să le declanşeze la anumite replici sau momente din spectacol.

CHESTIUNI DE TEATRU

JARRY

CARE[1] SUNT CONDIŢIILE ESENŢIALE ALE TEATRULUI? Cred că nu mai e vorba să ştim dacă trebuie să existe trei unităţi sau numai unitatea de acţiune, care este suficient observată dacă totul gravitează în jurul unui personaj unitar. Dacăevorbade pudorile publicului pe care trebuie să-l respectăm, nu se poate să-i contrazicem nici pe Aristofan, din care mai toate ediţiile au cîte-o notă la fiecare pagină: *„Tot acest pasaj este plin de aluzii obscene",* şi nici pe Shakespeare,

[1] Articol apărut în *„La Revue Blanche"* (1 ianuarie 1897).

din care n-avem decît să recitim anumite cuvinte ale Ofeliei şi celebra scenă, tăiată de cele mai multe ori, în care o regină ia lecţii de franceză[1]. Afară doar dacă nu trebuie aleşi ca modele domnii Augier[2], Dumas-fiul[3], Labiche[4] etc, pe care am avut nenorocul să-i citim cu o profundă plictiseală, şi despre care e de crezut că generaţia tînără, după ce poate i-a citit, n-a mai păstrat nici o amintire. Cred că nu există nici un fel de raţiune să scrii o operă sub formă dramatică, afară doar dacă n-ai avut viziunea unui personaj pe care e mai comod să-l laşi pe-o scenă decît să-l analizezi într-o carte. Şi, pe urmă, de ce publicul, analfabet prin definiţie, recurge la citate şi la comparaţii? I-a reproşat lui *Ubu rege* că este o grosolană imitaţie a lui Shake-speare şi a lui Rabelais, pentru că *„decorurile sunt economic înlocuite printr-o pancartă[1]"* şi pentru că un anume cuvînt se repetă. N-ar mai trebui să fie un secret pentru nimeni ceea ce astăzi e aproape dovedit: că niciodată, cel puţin pe vremea lui Shakespeare, dramele lui n-au fost altfel jucate decît pe o scenă relativ perfecţionată şi cu decoruri. Mai mult, unii au văzut în *Ubu* o operă *„scrisă In vechea franceza",* pentru că ne-am amuzat s-o imprimăm în caractere tipografice vechi, şi au crezut că „phynansă" este o ortografie din secolul al XVI-lea. Mult mai exactă mi se pare reflecţia unuia dintre figuranţii polonezi, care-a judecat piesa aşa: *„Seamănă grozav cu Musset, fiindcă sunt multe schimbări de decor".*

Ar fi fost lesne să-l fac pe *Ubu* pe gustul publicului parizian, cu uşoarele modificări ce urmează: cuvîntul iniţial ar fi fost „zît" (sau *zîrt),* mătura căreia

[1] Un lapsus al lui Jarry. E vorba de lecţia de engleză pe care, în *Henric al V-lea* (1600) (actul al treilea, scena a V-a), principesa Catherine, fiica regelui Franţei, le ia cu Alice, dama ei de companie, de curînd întoarsă din Anglia. Cuvintele care desemnează părţile corpului sunt alese ca exemple de lexic englez. Printre ele, sunt două a căror sonoritate este licenţioasă în franţuzeşte.

[2] *Emile Augier* (1820 — 1889), autor dramatic de duzină, membru al Academiei franceze, cunoscut pentru faimoasa lui comedie *Ginerele domnului Poirier* (1885), interpret al moralei burgheze a celui de-al Doilea Imperiu.

[3] *Alexandre Dumas-fiul* (1824 — 1895), romancier şi prolific autor dramatic, reputat pentru romanul său *Dama cu camelii* (1848), pe care l-a adaptat în 1852 pentru scenă.

[4] *Eugene-Marin Labiche* (1815 — 1888), dramaturg, membru al Academiei franceze, autor a peste o sută de vodeviluri (dintre care unele în colaborare) şi de comedii uşoare dintre care *Le Chapeau de paille d'Jtalie (Pălăria florentină)* — 1851, *Voiajul domnului Per-richon* (1860) şi *Caniota* (1861) adaogă rîsului o anume dimensiune absurdă de factură originală.

nu i se poate spune pe nume — un alcov de cocotă, uniformele armatei — uniformele Primului Imperiu; Ubu s-ar fi îmbrăţişat cu ţarul şi felurite persoane ar fi fost încornorate: numai că asta ar fi fost mai scîrbos. Am vrut ca — o dată ridicată cortina — scena să apară în faţa publicului ca oglinda aceea din poveştile doamnei Leprince de Beaumont[1], în care viciosul se vede cu coarne de taur şi cu un trup de balaur, potrivit exagerării viciilor lui; şi nu-i de mirare că publicul a fost stupefiat la vederea ignobilei lui dubluri, care nu-i fusese încă pe de-a-ntregul prezentată; alcătuit, cum bine a spus dl. Gattule Mendes, *„din eterna imbecilitate omenească, din eterna desfrînare, din eterna lăcomie, din josnicia instinctului ridicată la rangul de tiranie; din pudorile, din virtuţile, din patriotismul şi din idealul ipochimenilor care-au prlnzit pe săturate.[2]"* într-adevăr, nu e de aşteptat o piesă distractivă, şi măştile explică de altfel cum trebuie să fie comicul: cel mult comicul macabru al unui clovn englez sau al unui dans al morţilor. Înainte de-a fi avut pe Gemier, Lugne-Poe ştia rolul şi voia să-l pregătească în stil *tragic.* Şi, mai ales, nu s-a înţeles — ceea ce totuşi era destul de clar şi amintit în permanenţă de replicile rostite de madam Ubu: *„Ce prostovan![3]... Ce tîmpit sinistru/*"—că Ubu nu trebuia să spună „vorbe de duh", aşa cum cereau diferiţi ubuculi, ci fraze stupide, cu toată autoritatea Nătărăului. De altfel, mulţimea, care se răţoieşte cu dispreţ simulat: *„Nici o vorbă de duh in toate astea",* pricepe şi mai puţin o frază profundă. Ştim asta, pentru că timp de patru ani am observat publicul teatrului l'Oeuvre: dacă ţinem cu tot dinadinsul ca mulţimea să întrevadă ceva anume, trebuie să-i explicăm în prealabil.

Mulţimea nu pricepe *Peer Gynt,* care este una dintre piesele cele mai clare din cîte există; nu

pricepe nici atît proza lui Baudelaire, sintaxa precisă a lui Mallarme. îl ignoră pe Rimbaud, ştie că Verlaine există după ce-a murit şi e

[1] *Jeanne-Marie Leprince de Beaumont* (1711 — 1780), scriitoare franceză cunoscută mai ales pentru culegerile de povestiri pentru copii. Unele dintre poveştile ei au rămas celebre pînă astăzi, ca, de pildă, *La belle et la bete (Frumoasa şi bestia),* după care Cocteau a realizat un film devenit clasic.

[2] Citat relativi conform, din articolul publicat de Catulle Mendes în *„Mercure de France";* (vezi pp. 412—414).

[3] *Ubu rege,* III, 7.

* *Ubu rege,* I, 3. Citat aproximativ.

nespus de îngrozită la audiţia *Copoilor*[1] sau a lui *Pelleas şi Melisanda*[2]. îşi ia aerul că-i consideră pe literaţi şi pe artişti ca pe-un grupuleţ de ţicniţi de treabă şi-ar trebui, după unii, ca opera de artă să fie curăţată de tot ceea ce este accidentul şi chintesenţa, *sufletul superior,* şi să fie castrată aşa cum ar fi putut-o scrie *o mulţime în colaborare.* Acesta este punctul ei de vedere, al ei şi-al cîtorva plagiatori şi asimilatori. N-avem oare dreptul să considerăm, din punctul nostru de vedere, mulţimea — care ne spune alienaţi din abundenţă, datorită faptului că simţuri exacerbate ne dau senzaţii, după opinia ei, halucinante — ca pe un alienat din lipsă (un idiot, spun oamenii de ştiinţă), alienat ale cărui simţuri au rămas atît de rudimentare încît nu mai percepe decît impresiile imediate? Progresul pentru ea este apropierea de brută sau dezvoltarea treptată a circumvoluţiilor ei cerebrale embrionare?

Arta şi comprehensiunea mulţimii fiind atît de incompatibile, am fi comis, dacă vreţi, o greşeală atacînd direct mulţimea în *Ubu rege;* s-a supărat, pentru că a-nţeles foarte bine, orice s-ar spune. Lupta împotriva lui Ibsen, Marele întortocheat, trecuse aproape neobservată. Asta deoarece mulţimea este o masă inertă, şi incomprehensivă, şi pasivă, pe care trebuie s-o scuturi din cînd în cînd, pentru ca să-ţi dai seama, după mormăielile ei de urs, unde e — şi cum stă cu înţelegerea. Este destul de inofensivă, cu toate că ea este numărul, pentru că luptă împotriva inteligenţei. Ubu n-a descreierisit toţi nobilii. Asemeni Ani-malului-Gheţar care se bate cu Fiara-Focului, din Cyrano de Bergerac[3], mulţimea s-ar topi mai întîi, înainte de-a triumfa, iar dac-ar triumfa, ar fi profund onorată să-şi atîrne de cămin cadavrul fiarei-soare şi să-şi lumineze materia adipoasă la razele acestei forme atît de deosebite de ea, încît, ea, mulţimea, cu toate că exterioară, este faţă de această formă ca un corp faţă de suflet.

[1] Piesă de *Charles Van Lerberghe;* vezi *12 argumente despre teatru,* 2, n. 5. *„Parisul, totuşi, n-a priceput mare lucru, căci ignora omagiul pe care Maeterlinck i-l adusese lui Van Lerberghe! Pentru Maeterlinck, autorul* Copoilor *era un dramaturg creator de mister şi precursorul lui pe acest drum..."* (Lugne-Poe, *Parada,* II — Acrobaţii — amintiri şi impresii de teatru 1894 — 1902, p. 148).

[2] Dramă în cinci acte în proză de *Maurice Maeterlinck* (1862 — 1949), scrisă în 1893, servind de libret operei cu acelaşi nume de Debussy (1902).

[3] Personaje fantastice din *Istoria comică a statelor şi a imperiilor soarelui* (1662), partea a doua a utopiei stranii *Cealaltă lume,* una dintre operele (postume) ale lui Cyrano de Bergerac.

Lumina e activă, iar umbra e pasivă, şi lumina nu-i separată de umbră, ci o pătrunde, numai să i se dea timpul necesar. Reviste care-au publicat romanele lui Loti[1] tipăresc douăsprezece pagini de versuri din Verhaeren şi o mulţime de drame de Ibsen.

Timpul e necesar, fiindcă cei care sunt mai în vîrstă decît noi — şi pe care îi respectăm pentru asta — au trăit înconjuraţi de anumite opere care au, pentru ei, farmecul obiectelor uzuale; şi s-au născut cu un suflet asortat acestor opere; şi garantat, trebuind să funcţioneze pînă-n anul o mie opt sute optzeci şi... nu ştiu cît. N-o să punem umărul ca să le dăm un brînci, nemaifiind în secolul al XVII-lea; o să aşteptăm ca sufletul lor — rezonabil raportat la el însuşi şi la simulacrele care le mobilau viaţa — să se

oprească (de altfel n-am aşteptat); o să devenim şi noi nişte oameni gravi şi groşi, şi nişte Ubu, şi, după ce vom fi publicat cărţi care vor fi foarte clasice, vom ajunge probabil cu toţii primari de orăşele în care pompierii au să ne ofere A^ase de Sevres, cînd vom fi academicieni, iar copiilor noştri — mustăţile pe o perniţă de catifea; şi-au să vină tineri noi care-au să ne considere tare înapoiaţi şi-au să compună, ca să ne îngrozească, balade[2]; şi nu văd nici un motiv ca asta să se sfîrşească vreodată.

[1] *Pierre Loti* (1850 — 1923), prozator francez fecund, membru al Academiei franceze, autor de romane „exotice", supranumit de Jarry, în *Almanahul pe 1899, „cel care mîrîie".*

[2] Aluzie la baladele din culegerea *Au pays du mufle (In ţara mitocanului)* — 1891, de *Laurent Tailhade* (1854 — 1919), poet parnasian, exersîndu-şi verva acidă într-o magnifică satiră a moravurilor burgheze din epoca lui.

PRIVILEGIU DAT DE UBU REGE

JARRY

UBU

UBU[1] PRIN GRAŢ] A LUI DUMNEZEU, REGE AL POLONIEI, doctor în patafizică, asemeni, cel-care-cunoaşte, Mare-Magistru al Burdihaniei şi fost rege al Arago-nului, către Prezidentul republicii Noastre franceze, către Prefectul poliţiei Noastre şi către toţi ceilalţi juzi şi oficeri ai Noştri, sau către toţi locotenenţii lor, şi fiecăruia dintre ei, după cum fiecărui va fi de cuviinţă, salut şi afecţiune.

[1] „Privilegiul" a fost scris pentru *Le Jardin des Ronces,* de F.A. Cazals, editat de revista *„La Plume",* în 1902, şi este o pastişă, calchiată întocmai după *Privilegiul* dat de Henric al II-lea în 1550 pentru *Pantagruel* de Rabelais.

Din partea d-lui F.-A. Cazals[1], pictor de cîntece, carele doreşte, cu a Noastră bunăvoinţă, a scoate la lumină şi în vînzare o carte mare, *Grădina Mărăcinilor,* ilustrată cu o prefaţă de d-na Rachilde, drept care cu umilire ne roagă să-i încredinţăm scrisorile trebuincioase şi potrivite acestui lucru; încuviinţînd mărinimos la rugăciunea şi cererea suszis. d. F.-A. Cazals, petiţionar, şi dorind a-l trata bine şi favorabil în această privinţă, acestuia, din aceste pricini cît şi din alte bune temeiuri, stîrnindu-ne, i-am îngăduit, acordat şi încuviinţat şi, cu a noastră nestrămutată ştiinţă, deplină putere şi autoritate regală, îi îngăduim, acordăm şi încuviinţăm, prin aceste de faţă rînduri, să poată şi să-i fie lesne la oricare tipografi la care va hotărî să tipărească; şi mai cu seamă prin grija d-lui Leon Deschamps, să puie în vînzare zisa carte de el compusă şi ticluită. Şi pentru ca zisul d. Leon Deschamps să poată face faţă cheltuielilor trebuitoare începerii zisei tipăriri şi glorificării cu sume aur a suszis. d. F.-A. Cazals, petiţionar, am oprit cu străşnicie prin prezenta şi am interzis, oprim şi interzicem oricăror altor librari şi tipăritori ai acestui regat al Nostru şi ai altor teritorii şi feude, *y compris* Suedia şi Norvegia, să nu care cumva să tipărească ori să dispuie să se tipărească, să puie şi să scoată în vînzare sus-zisa carte, fără învoirea şi consimţămîntul zisului petiţionar, şi asta subt pedeapsă de confiscare a cărţilor care se vor găsi a fi fost tipărite în pofida acestei îngăduinţe a Noastre de faţă, cît şi de amendă arbitrară. Aceasta voim şi vă cerem fiecăruia dintre voi la locul său şi după cum va fi de cuviinţă, că aceste ale noastre prezente încuviinţare, licenţă şi îngăduinţă, oprelişti şi interdicţii să le menţineţi, păziţi şi respectaţi. Şi dacă oarecari vor fi prinşi a le fi încălcat, luaţi măsuri şi dispuneţi să se ia măsuri în privinţa lor cu suszisele pedepse şi

altminteri. Şi de dreptul de mai sus lăsaţi-l pe solicitant să se bucure şi să se folosească din plin şi nesupărat, pe toată durata de la început şi întocmai cum este arătat mai sus, urmînd şi dispunînd să se curme orice piedică sau oprelişte contrare. Căci aceasta e voinţa Noastră, în ciuda oricăror ordonanţe, restricţii, hotărîri ori interdicţii contrare acesteia. Şi pentru că de prezenta poate va fi nevoie în numeroase şi felurite locuri, voim ca la oricare copie a prezentei, făcută subt pecete regală, să i se dea crezare precum originalului de faţă.

[1] Graficianul (1865 — 1941), care, în 1906, a făcut un portret al Jui Alfred Jarry.

108

REGE

PRIVILEGIU

Dată în castelul Nostru de la Monstrulmeu, în această zi-ntîi de mart a anului de graţie o mie nouă sute unu, al cinzaşidoilea al domniei Noastre. *Pentru Rege.* Patafizicianul JARRY de faţă. Semnat: KAKARTOV.

§ *i—)*

s «N—J

IMS. I Vt

/ JQ

O

BAIA

REGE BAIA REGELUI

X [1]

TlRÎŞ[1], DE-ARGINT, PE ClMP DE JASP, fluid dragon,

Al Vistulei curs curb în soare se băşică.
Dar regele polon, ex-rege-n Aragon, Mult gol, spre
baie zor dă, namilă mojică.

[1] Sonet apărut în *„La Revue Blanche",* 15 februarie 1903.

J

«r,,,,